

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ETIČNI KODEKS ŠTUDENTOV
EKONOMSKE FAKULTETE V LJUBLJANI**

LJUBLJANA, junij 2006

MATEJ RAZGORŠEK

IZJAVA

Študent Matej Razgoršek izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. Nade Zupan in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 06. 06. 2006

Podpis:

KAZALO

UVOD	2
1. OPREDELITEV ETIKE IN MORALE	3
1.1. Opredelitev etike.....	3
1.2. Povečevanje pomena etike.....	4
1.3. Etični relativizem.....	6
1.4. Opredelitev morale.....	6
2. VIRI ETIČNEGA RAVNANJA	7
2.1. Genetska dediščina.....	7
2.2. Religija.....	8
2.3. Filozofski sistem.....	9
2.4. Kultura.....	11
2.5. Pravni sistem.....	12
2.6. Vrednote posameznikov.....	12
2.7. Etični kodeksi.....	13
3. ETIČNI KODEKS ŠTUDENTOV EKONOMSKE FAKULTETE V LJUBLJANI	16
3.1. Uvod.....	16
3.2. Vizija in poslanstvo Ekonomske fakultete v Ljubljani.....	17
3.3. Pravice ter dolžnosti študentov Ekonomske fakultete v Ljubljani.....	17
3.4. Pravice, dolžnosti ter odgovornost Ekonomske fakultete.....	20
3.5. Pravila ter postopki glede akademske svobode ter svobode izražanja.....	21
3.6. Akademski standardi poštenosti.....	22
3.6.1. Goljufanje.....	23
3.6.2. Plagiatorstvo.....	25
3.6.3. Nedovoljeno sodelovanje med študenti.....	26
3.6.4. Ponarejanje dokumentov ter prirejanje podatkov in informacij.....	27
3.7. Pravila glede vedenja do akademskih in ostalih delavcev EF.....	27
3.8. Pravila ter postopki glede oglaševanja na območju EF.....	28
3.9. Pravila glede zaupnosti informacij.....	28
3.10. Pravila ter postopki glede uporabe infrastrukture na območju EF.....	29
3.11. Pravila glede uporabe interneta ter ostale informacijske tehnologije.....	30
3.12. Pravila glede uporabe alkohola.....	31
3.13. Pravila glede uporabe drog.....	32
3.14. Pravila glede kajenja.....	32
3.15. Pravila glede spolnega nadlegovanja.....	33
3.16. Ostala določila ter prepovedi.....	35
4. POSTOPKI TER SANKCIJE OB KRŠITVAH PRAVIL	36
4.1. Pobuda in zahteva za uvedbo postopka.....	38
4.2. Pripravljalni postopek.....	38
4.3. Zapisnik o zaslišanju.....	39
4.4. Zapisnik o disciplinski obravnavi.....	39

4.5.	Pogoji za začetek disciplinske obravnave.....	39
4.6.	Glavna obravnava	40
4.7.	Ustavitev postopka.....	40
4.8.	Ugovor zoper sklep o ukrepu.....	41
4.9.	Obnova postopka	41
4.10.	Čas, v katerem pristojni organ vodi postopek.....	42
5.	KAKO PRIBLIŽATI ETIČNI KODEKS ŠTUDENTOM EF V LJUBLJANI	42
	SKLEP	45
	Literatura.....	47
	Viri 49	
	PRILOGE	0
	Priloga 1 1	
	Priloga 2 2	
	Priloga 2 3	
	Kodeks univerzitetnih profesorjev Slovenije.....	3

UVOD

V zadnjem času se v razvitih delih sveta daje vse večji pomen etičnim vprašanjem, tako v zasebnem kot tudi na poslovnem področju, kljub dejstvu, da etika kot filozofska disciplina obstaja že vrsto let. Mnoga podjetja, organizacije, združenja, poklici urejajo etično ravnanje s predpisi, smernicami ter etičnimi kodeksi, saj se direktorji, ravnatelji ter lastniki vse bolj zavedajo, da se etično ravnanje na dolgi rok izplača. Vse več organizacij ter podjetij ima svoje lastne etične kodekse, ki na eni strani odražajo vrednote, za katere se zavzemajo, na drugi strani pa želijo vplivati na ravnanje ljudi v smeri čim večjih koristi za organizacijo kot celoto.

Vzgoja in izobraževanje sta tako zelo pomembna za razvoj posameznika in skupnosti, da ju nikoli ne smemo prepustiti samovolji in naključju. Izobrazba in znanje sta vrednoti, ki v človeku vzpostavljata ustrezen odnos do celotne stvarnosti in resničnosti. Pomagata mu spoznavati in razumevati svet in dogajanje v njem ter razvijata in bogatita njegovo duhovno ter stvarno življenje. Človeka usposabljata, da prispeva svoj delež k humanosti, pravičnosti, miru ter pluralnosti in demokratičnosti. Kakovostno javno izobraževanje je temelj demokratične družbe, sestavni del ekonomskega, družbenega in kulturnega razvoja ter ključnega pomena za razvoj in blaginjo družbe. Vsem učencem, dijakom in študentom mora zagotavljati enake možnosti izobraževanja. Etični kodeksi lahko v primeru, da so dobro pripravljene in prilagojene specifičnim razmeram, pripomorejo velik delež k izboljšanju kakovosti izobraževanja ter sodelovanja med študenti, pedagoškimi delavci ter ostalimi vključenimi v proces izobraževanja.

Namen mojega diplomskega dela je zato priprava oziroma opredelitev primernih ter predvsem uporabnih pravil vedenja za obstoječe in bodoče študente Ekonomske fakultete v Ljubljani in jih tako že v procesu izobraževanja navaditi na določena pravila, norme in tudi vrednote, ki bodo veljale kasneje na njihovi poklicni poti. Ekonomska fakulteta v Ljubljani vzgaja bodoče ekonomiste, podjetnike, ki bodo nekoč vodili slovensko gospodarstvo, kreirali nova delovna mesta in potrebno se je zavedati dejstva, da ni pomembno samo izobraževanje, temveč na nek način tudi vzgoja, ki nas uči pravilnega obnašanja v poslovnem okolju.

Cilj moje diplomske naloge je torej priprava etičnega kodeksa za študente, ki bo primerljiv s kodeksi največjih fakultet v Evropi in po svetu. Pripraviti želim kodeks, ki bo študentom vplival občutek pripadnosti in jim dovoljeval relativno mero svobode, obenem pa vzpostavil občutek odgovornosti in jasna ter sprejemljiva pravila vedenja, ki veljajo in so primerna za študenta Ekonomske fakultete.

Diplomsko delo je razdeljeno na dva dela oziroma pet poglavij. Prvi, teoretični del, je razdeljen na dve poglavji v katerih najprej opredelim termina etike ter morale, nadaljujem z viri etičnega ravnanja in nato zaključim z razlago in primeri etičnih kodeksov. Drugi del je daljši in razdeljen na tri poglavja. V prvem so zajete pravice ter dolžnosti študentov, razna pravila ter določila, v drugem sta opredeljena postopek in pa sankcije v primeru kršitev, v zadnjem

poglavju pa navajam nekaj priporočil, kako promovirati ta kodeks, da bo zaživel tudi v praksi in kako pripraviti študente na spoštovanje le-tega.

1. OPREDELITEV ETIKE IN MORALE

Šele nastanek filozofije v Grčiji je pomenil začetek etike kot filozofske stroke. Tvorec prvega celovitega etičnega sistema je bil Aristotel, pred njim pa sta v smeri etike že delovala tudi njegova predhodnika Sokrat in Platon (Tavčar, 2000, str. 41). Za Platona (427-347 pr.n.št.) je bila etika kot nekakšen uvod v filozofijo. Prav tako izhodišče pa si je postavil tudi nemški filozof Nicolai Hartmann (1882-1950), ki je poudarjal, da etika nikakor ni prva in temeljna filozofska disciplina. Zanj je veljala etika znotraj filozofije na svojevrsten način, in sicer v smislu, da je »prvi in najbolj aktualen filozofski interes v človeku«. To pomeni, da je etika »izvor in notranja vzmet za filozofsko mišljenje, morda kar vsega človeškega razmišljanja nasploh« (Hartmann, 1997, str. 207).

1.1. Opredelitev etike

Etika je filozofska disciplina, ki se ukvarja s tematiko človeškega hotenja in ravnanja z vidika dobrega in zlega, moralnega in nemoralnega. Etika je teoretična filozofska refleksija o npravnosti, o pojavih in procesih, ki so moralno pomembni. Glede na dve poglavitni vrsti svojih nalog se deli na dve področji – na teoretično in praktično normativno etiko. Če nam prva pojasnjuje, npr. kaj je moralna sodba, druga moralno sodi. Če prva ugotavlja, kaj je moralna opredelitev, druga moralno opredeljuje. Teoretična etika ali metaetika razglablja o pojmu moralnega principa, normativna etika pa formulira in pojasnjuje moralna načela... (Leksikon morale in etike, 1999, str. 138).

V vsakdanjem jeziku se pojma etika in morala mnogokrat uporabljata kot sinonima, čeprav to ni prav. Vzrok za to je mogoče v tem, da sta nekoč besedi pomenili isto - »etika« v stari grščini in »moral« v stari latinščini (Tavčar, et al., 1994, str. 136).

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1997) je etika opredeljena kot filozofska disciplina, ki obravnava merila človeškega hotenja in ravnanja glede na dobro in zlo.

Etika je filozofska veda o morali, teoretsko pojasnjevanje in kritično presojanje izvora človeške moralnosti, preučevanje osnovnih kriterijev moralnega vrednotenja, razumevanja ciljev in smisla človeških moralnih nagibov, dejanj, obnašanja in dosežkov (Jelovac, 2000, str. 85).

Po Novaku posameznik danes ne pripada samo eni družbeni skupini, posledično pa njegova etika tudi ni identična morali samo ene skupine. To pa nam daje vtis, da globalna etika ne obstaja (Novak, 1997, str. 215).

Glede na dejstvo, da globalna etika ne obstaja, ne preseneča dejstvo, da enotne definicije etike ni možno podati. Zavedati se moramo tudi, da se etika spreminja tako v prostoru – »različni narodi imajo različna pojmovanja, kaj je etično in kaj ne«, kot tudi v času – »etika se s časom spreminja« (npr. vse bolj poudarjamo kvaliteto našega življenja – pazimo, da ne onesnažujemo narave,...), nekatere glavne smernice pa ostajajo stalnice (npr. do drugih se obnašaj tako, kot želiš, da bi se drugi obnašali do tebe,...). Med te stalnice v etiki lahko prištevamo tudi temeljne človekove pravice, ki so splošno sprejete ter prisotne po celem svetu in so postale osnovni temelj etičnega presojanja. Vrednote posameznika so odvisne od okolja, v katerem živi, ter od prevladujočih družbenih, kulturnih in gospodarskih dejavnikov.

1.2. Povečevanje pomena etike

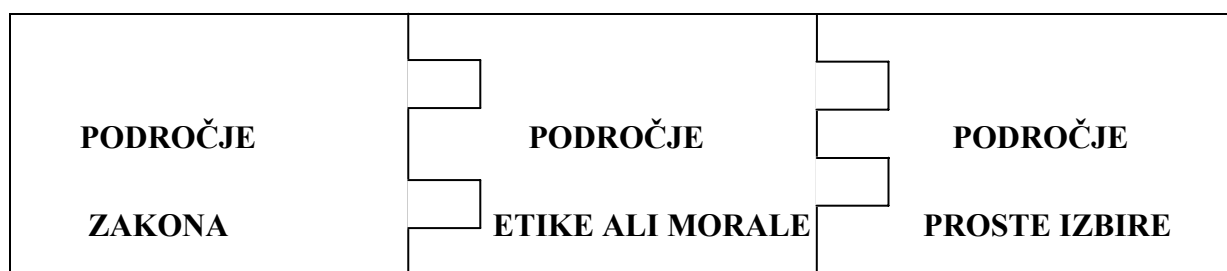
V drugi polovici 20. stoletja se je začelo v razvitem svetu vse več govoriti o etiki. Razloge za to pa lahko po Hubertu najdemo v povečevanju vojaškega nasilja in grožnjah z vojno, v pojavu družbene nepravilnosti in množične lakote, ogrožanju biosfere in iz tega izvirajoči gospodarski krizi ter vprašanju o upravičenosti državne ureditve (Huber, 1996, str.27).

Možni razlog za naraščajoč pomen etičnosti lahko najdemo tudi pri Lipovcu. V preteklosti je bila kontrola nad ljudmi veliko bolj neposredna in zato ni bilo tako težko odkriti neetičnega vedenja, saj ga je lastnik lahko dokaj hitro opazil. Dandanes pa smo priča vse večji kompleksnosti organizacij, kar pomeni, da so lastniki vse bolj prepuščeni na milost in nemilost tistim, ki vodijo organizacijo. Vse težje vplivajo na ravnatelje in vse težje prepoznavajo neetična dejanja. Ravno zato postaja etičnost vse bolj pomembna, saj bo etično načelo vse bolj nadomeščalo oziroma izpodrivalo prej prevladujoče ekonomsko načelo. Ta prehod pa vsekakor ni (oziroma ne bo) enostaven. Lahko rečemo, da bo potrebno veliko časa, da se bo spremenila miselnost vseh ljudi ali vsaj večine (Lipovec, 1997, str. 15).

Razlika obstaja tudi med tem, kaj je etično, in tem, kar je dovoljeno z zakonom. Zakon je po definiciji splošno veljaven pravni predpis z najvišjo pravno močjo, podrejen ustavi oziroma splošno veljavno pravno pravilo, ki določa pravice in dolžnosti članov skupnosti (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1997).

Naslednja slika prikazuje, kam umeščamo področje etike ali morale pri človekovem odločanju. V svojem odločanju namreč ljudje ali sledijo zakonom ali pa imajo prosto izbiro. Med ti dve možnosti umeščamo področje etike ali morale.

Slika 1: Človekovo odločanje

Vir: Daft, 1994, str. 151.

Iz slike človekovega odločanja je jasno razvidno, da ni točno določenih razmejitev med samimi področji, saj področje morale ali etike posega tako na področje zakona kot tudi na področje proste izbire. Etika in področje zakona se prepletata, saj etika pozna neke splošne usmeritve, ki naj bi jih posamezniki poznali in se jih držali. V nasprotju z zakonom pa te usmeritve niso obvezujoče in ni predpisanih sankcij za njihovo kršenje. Na drugi strani pa etika posega tudi na področje proste izbire, kar pomeni, da ljudje pri svojih odločitvah ne sledijo le svojim željam in ciljem, pač pa tudi splošno sprejetim vrednotam in načelom.

Obstaja t. i. sivo področje, kamor bi lahko uvrstili vse, kar z zakonom ni prepovedano, je pa neetično (Garvas, 2002, str. 5). Pri zakonih in ekonomskem donosu je jasno, kaj narediti. Pri etičnih odločitvah pa ostajajo dileme.

Razumljivo je, da zakon ne more predvideti vseh dejanj z vsemi možnimi okoliščinami, saj tako ne bi bil nikoli sprejet, pač pa je pisan na tak način, da ga je možno brati in razlagati za vsako posamezno dejanje posebej. Problem nastane zaradi različnih možnih razlag zakonskih aktov ter oteženega nadzora nad izvajanjem zakona. Poleg tega pa ljudje navdušeno izkoriščamo t. i. luknje v zakonu, seveda pod pogojem, da nam tako dejanje prinese koristi (Grah, 2004, str. 35).

Posameznikov odnos do etike se oblikuje pod vplivom različnih dejavnikov in se s časom spreminja. Dejavniki, ki vplivajo na ta odnos, so: osebnostne lastnosti, družina, prijatelji, okolje, v katerem posameznik živi ter dela, vera, prevladujoča filozofija v družbi, kultura, pravni sistem, javno mnenje itd.

Na začetku, ko se človek začne učiti, je prevladujoč dejavnik družina, kasneje pa se pokaže večji vpliv drugih dejavnikov. Odvisno pa je tudi od osebnostnih lastnosti, saj le-te vplivajo na to, koliko želi nekdo sprejemati mnenja drugih in s tem spreminjati svoja stališča. Ko smo mlajši, še nimamo jasno izoblikovanih stališč, zato smo takrat še bolj pod vplivom raznih dejavnikov. Potem ko si posameznik izoblikuje svoja stališča, jih je zelo težko spremeniti (Vraničar, 1995, str. 2).

1.3. Etični relativizem

Etični relativizem oziroma razlike v etičnih klimah med posameznimi državami obstajajo. Ali so zaradi tega nekatere kulture prave in druge napačne v določanju poslovne etike? Mnogo tistih, ki se ukvarjajo s poslovno etiko, meni, da ima Amerika najvišje etične standarde. Ali bi morala Amerika zato vsiliti svoje standarde drugim državam? Odgovor na to vprašanje je odvisen od tega, ali je etično znanje lahko določeno objektivno ali ne. Obstajata dve šoli, ki se ukvarjata s tem (Steiner, Steiner, 1994, str. 199).

Prva pravi, da je človeška narava glede na biološke in psihološke potrebe povsod enaka. Zato obstaja transkulturna etika, ker mora biti obnašanje, ki izpolnjuje osnovne potrebe, v vseh kulturah enako, kot na primer sledenje osnovnim pravilom prava. Osnovno pravico lahko dosežemo s poudarkom na individualni ali skupni etiki, ne glede na različna kulturna nagnjenja.

Druga šola pa pravi, da je človeška biologija sicer povsod enaka, toda kulturno učenje oblikuje široko razhajajoče se vrednote, vključno z etičnimi. Ker so etike vrednote sodb, ni možno, da bi se izrazile kot pravilne ali napačne, kot na primer znanstvena dejstva. Zato nobena kultura ne more sama zase misliti, da so njene etične vrednote glavne in da jih lahko vsili kot nekak standard drugim kulturam.

Na podlagi teh šol ugotavljamo, da obstajajo kljub razlikovanju vrednot po posameznih družbah nekatere vrednote (npr.: ne kradi, ne ubijaj in podobno), za katere si z večjim ali manjšim uspehom prizadevajo vse družbe in kulture, in ki jih lahko pogojno imenujemo vsesplošne vrednote. Po drugi strani pa dejavnosti potekajo tudi znotraj kake dejanske družbe, ki ima svoje zakone, običaje in vrednote. Torej je za etično obnašanje poleg splošno sprejetih vrednot potrebno sprejeti tudi določene vrednote take družbe.

Poleg tega moramo upoštevati tudi dejstvo, da so vrednote hkrati stalna in spremenljiva kategorija. Nekatere so izjemno stalne in se spremenijo le izjemoma. Taka vrednota je na primer spoštovanje človeškega življenja. Težko si predstavljamo dogodek, ki bi izključil to vrednoto iz sestava civilizacije. Po drugi strani pa so nekatere vrednote manj stalne in se spreminjajo enostavno in hitro.

1.4. Opredelitev morale

Morala¹ je skupek predpisov, norm, vrednot, idealov ipd., ki so sankcionirani s posebno notranjo, subjektivno sankcijo, ki jo subjekt, oseba posameznik »uporablja« na samem sebi zaradi morebitnega kršenja omenjenih npravstvenih postavk. Morala je toliko bolj učinkovita, kolikor bolj je ponotranjena, kolikor bolj jo oseba posvoji. Takšna morala je predvsem

---

¹ Iz lat. mos »običaj, nprav«; moralis »nraven, moralen«

samostojna; slaba vest osebo dosti bolj nadzira in obvladuje kot sankcije zunanjih (pravnih, političnih) dejavnikov (Leksikon morale in etike, 1999, str. 305).

Vsebino moralnih predpisov bi lahko opredelili takole: zapovedujejo, kar je dobro, prepovedujejo, kar je zlo; toda to dobro in zlo variirata od družbe do družbe, iz obdobja v obdobje, od družbene plasti do družbene plasti (Leksikon Cankarjeve založbe, 1995, str.214)

Morala je tisto, kar vrednoti, usmerja medsebojne odnose ljudi kot posledica pojmovanja dobrega in slabega (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1997).

Treba je vedeti, da tako kot ne obstaja enotno pojmovanje etičnosti, tudi enotna definicija morale ne obstaja. Morala se, tako kot etika, spreminja v času in tudi prostoru, prenaša pa se iz generacije v generacijo.

Pojasniti moram še povezanost med etiko in moralo. Nekateri ljudje enačijo etiko in moralo, za nekatere pa etika pomeni osmišljanje morale, oziroma povedano drugače – etika je filozofija morale.

Etika preučuje moralno, moralna vodila in moralno ravnanje, zlasti še sodila in norme ter postopke za analitično etično odločanje. Etika je znanost o moralnem delovanju in predstavlja teoretično podlago za odločanje. Morala pa obsega praktične nabore pravil, ki so podlaga za rutinske odločitve, ki narekujejo, kaj naj človek stori, kadar gre za koristi, pravice in dolžnosti do samega sebe, do drugih in do organizacij. Morala je torej praksa v skladu s spoznanji teorije etike (Tavčar, 1994, str. 136).

2. VIRI ETIČNEGA RAVNANJA

Kaj je in kaj ni moralno, je v veliki meri določeno s petimi viri poslovne etike: genetsko dediščino, religijo, filozofijo, kulturo in pravnim sistemom (Steiner, Steiner, 1994, str. 186-196).

Opredeliti osnovne vire poslovne etike je potrebno, saj le-ti omogočajo oblikovanje moralnih vrednot posameznikov in skupin. Ti viri seveda različno vplivajo na posameznike in različno na vsakega posameznika v času. Skupno pa jim je to, da poudarjajo vzajemnost in medsebojno pomoč. Torej je bistvo povezovanje posameznikov v družbi v sodelujočo celoto. Tak je tudi glavni namen moralnih vrednot, ki vodijo posameznika v posel: biti prijazen do drugih in učinkovit za družbo.

2.1. Genetska dediščina

Vsak izmed nas ima globoko v svojem sistemu vrednot vtisnjen zbir genetske dediščine, ki se je oblikoval v evolucijskem procesu. Proces evolucije je pospešil naravno izbiro in spodbudil

razvoj lastnosti, kot so: sodelovanje, vdanost, nesebičnost ter celo sposobnost samožrtvovanja za skupno dobro. Take lastnosti so v človeški družbi oblikovale razvoj etičnih načel in vrednot.

Pri ljudeh so se razvile lastnosti, kot so: lojalnost do družbe, radodarnost do sodelavcev, poslovanje v skladu s pogodbo, ureditev koalicij, ki so verjetno vnaprej oziroma genetsko določene. Vsekakor pa imajo posamezniki, ki se tako vedejo, določene prednosti pred tekmeci v evolucijskem boju. Če to prenesemo v poslovni svet, pomeni, da so dejanja poslovnežev glede na moralne izzive zasnovana in omejena z genetsko predhodnostjo posameznika. Ali kot pravi Edward O. Wilson: "Geni držijo kulturo na vrvi" (Steiner, Steiner, 1994, str. 187).

Zanimivi so rezultati raziskave, ki pravijo, da temnopolti managerji dajejo prednost in bolj vrednotijo etične kodekse posameznega podjetja, kot pa pravni sistem. Pri svetlopoltih managerjih je ravno obratno in dajejo večji pomen pravnemu sistemu. Verjetno je vse skupaj zgodovinsko pogojeno, saj je bila večina zakonov pisanih v dobro belcem. Črnci tako nimajo zaupanja v zakone, saj še vedno čutijo večstoletne posledice (Richel, 2000, str. 14).

2.2. Religija

Eden najstarejših virov etike je gotovo religija. Na svetu obstaja več kot 100 000 različnih religij. Čeprav se med seboj razlikujejo v naukih, jih večina uči, da je etika izraz božje volje, ki razodeva verniku, kaj je prav in kaj ni, tako v poslovanju kot tudi na drugih področjih. Velike svetovne religije, kot so budizem, krščanstvo, islam, judaizem, konfucianizem, hinduizem idr., se ujemajo v osnovnih etičnih načelih. Tako je, na primer, v vseh verstvih zapisano t.i. zlato pravilo, ki pravi, naj drugim ne storimo tega, česar si ne bi želeli, da bi drugi storili nam. Religije govorijo o pomanjkanju dobro urejenega družbenega sistema in poudarjajo družbeno odgovornost, ki lahko pripelje do splošnega blagostanja. In če je deset zapovedi zlato pravilo ter vodilo številnim vernikom, so lahko v pomoč tudi poslovnežem pri njihovih odločitvah.

Donald V. Seibert, nekdanji direktor J.C. Penney Company, Inc., priporoča izvršilnim delavcem dnevno branje biblije in pravi, da sta posebno dve knjigi primerni za poslovanje, in sicer knjiga pregovorov, ki je prežeta z napotki za pravilen pristop k poslovnim odločitvam, kot na primer: "Hudobnež si pridobi goljufiv dobiček; kdor seje pravičnost, dobi resnično plačilo", ter Jezusovi nauki in prilike v Matejevem evangeliju, ki vsebujejo dovolj praktičnih modrosti, da so osnova skoraj vsem delovnim izkušnjam.

Nekateri menijo, da je biblija inspirativni vir, ki lahko poveča etično občutljivost in nas uči pomembnih nalog, čeprav ima malo etičnih predpisov, če jih sploh ima, ki bi bili neposredno uporabni za moderno podjetno življenje. Raziskave so tudi pokazale, da se kar 86% nadrejenih v Ameriki strinja, da krščanske navade, kot so molitev, branje Svetega pisma, meditacija in obiskovanje verskih obredov, izostrujejo njihovo mnenje, moralno domišljijo in čut dolžnosti do drugih (Steiner, Steiner, 1994, str. 188).

Kljub temu ni pravih zagotovil, da je verska etika nesporna. Mnogi dvomijo o obstoju božje volje in se sprašujejo o uporabnosti duhovnih smernic pri poslovnem ravnanju. Zdi se jim, da je biblija bolj malo uporabna oziroma primerna za to, da bi reševala moralne probleme v svetu. Biblične smernice so namreč rezultat preprostih kmečkih družb, kjer prevladujejo preprosta razmerja. Zato bi krščanska etika, ki je razvita za njihovo uravnavanje, le s težavo oskrbela popolna pravila za dejavnosti, kakršna je na primer mednarodna trgovina, kjer so ljudje preštevilni in preveč oddaljeni, da bi imeli pomen kot posamezniki.

Čeprav so verski nauki mnogim močno vodilo in opora, številni zanikajo njihovo vrednost. Nedvomno pa predstavljajo skupek najtrajnejših vrednot zahodne civilizacije.

2.3. *Filozofski sistem*

Razmišljanja o etičnih vprašanjih so bila navzoča že pred 2000 leti. Tako so že stari Grki od Homerja naprej razmišljali o najvišjih življenjskih vrednotah, o krepostnem in srečnem življenju in o njegovem nasprotju, o razmerju med srečo posameznika in njegovimi obveznostmi do sočloveka in do skupnosti, o kriterijih, po katerih se je treba ravnati pri življenjskih odločitvah. Takšnih razmišljanj so polne najlepše pesniške mojstrovine, kot sta na primer Homerjeva Iliada in Odiseja. Seveda pri tem ne gre za teoretična in sistematična razpravljanja, temveč za praktične nasvete in navodila, kako ravnati v različnih življenjskih okoliščinah. Torej o etiki še ne moremo govoriti kot o znanosti, ampak le kot o praktični filozofiji ali življenjskih modrostih. Etika kot samostojna znanstvena oziroma filozofska disciplina pa se je izoblikovala šele z Aristotelom. Seveda je etično sporočilo homerskih pesnitev na Aristotela naredilo močan vtis, saj Homerjeva veličina in silovita odmevnost njegovih pesnitev temelji v veliki meri ravno na etičnih dilemah, s katerimi se srečujejo njegovi junaki.

Etičnih vprašanj in dilem so se v večji ali manjši meri lotevali tudi skoraj vsi grški pesniki po Homerju. Tako je Heziod v svoji pesnitvi "Dela in dnevi" opisal napotke in navodila za umno kmetovanje, prepletena z moralnimi nauki in nasveti. Glavna misel Heziodove pesnitve je etično izboljšanje in izgradnja novega človeka, zakaj npravstvena preobrazba in prevzgoja posameznika sta osnovna pogoja tudi vsega družbenega napredka. To pa je misel, ki se vleče kot rdeča nit skozi miselnost vseh velikih grških moralistov in dobi nazadnje najbolj določeno obliko pri Aristotelu v njegovi Nikomahovi etiki: "Če bi vsi tekmovali med sabo v plemenitosti, če bi si vsi prizadevali delati kar najlepša dejanja, bi bilo doseženo vse, kar je potrebno za skupno blaginjo, pa tudi vsak posameznik bi bil deležen najvišje vrednote, če je v resnici krepost najvišja vrednota" (Steiner, Steiner, 1994, str. 207).

Etična vprašanja niso zanimala in vznemirjala samo pesnikov, ampak tudi filozofe, ki so bili sicer usmerjeni v proučevanje vesolja in naravnih pojavov in v odkrivanje fizikalnih zakonitosti. Nato pa je Sokrat filozofski interes preusmeril od raziskovanja fizikalnih pojavov k razreševanju moralnih vprašanj in dilem. Sokrat je trdil, da sta krepost in etično obnašanje

povezani z izkušnostjo, in je mislil, da bo notranjost posameznika naravno vodila k pravilnemu vedenju. Razvil je tudi idejo, da je morala močnejša od prava. Njegovo delo je nadaljeval njegov učenec Platon in kasneje Aristotel.

Etična zapuščina Grkov je v poslovanju ostala kot prepričanje, da so vrline, kot so: govorjenje resnice, dobrotelost, pokorščina zakonom, pravica, pogum, prijateljstvo in pravilna uporaba moči, zelo pomembne. Neetični poslovnež lahko trguje oziroma posluje za dobiček, in s tem žrtvuje svojo moralno podobo za poslovni uspeh. Vendar že na temelju grških nauk lahko ugotovimo, da to ne prinaša dolgoročnega uspeha.

Moralna filozofija je po višku krščanstva prevladovala pod vplivom katoliških teologov, sv. Avgušтина (354-430) in sv. Tomaža Akvinskega (1226-1274). Oba sta povzdigovala potrebo po pravem odnosu med človekom in Bogom in sta zagovarjala pomembnost religije v filozofiji. Lahko rečemo, da se je že tu pojavila potreba po moralnem odnosu.

Z razsvetljenstvom je prišlo do pojemanja verskega prevladovanja v etičnem razmišljanju. Spinoza (1634-1677) je na primer nasprotoval obstoju etičnih načel, ki naj bi bila posledica božje volje. Tudi Kant (1724-1804) je poskušal najti razumna, splošna in stvarna etična pravila.

Naslednji mejnik filozofskega sistema je začrtal Bentham (1748-1832), ki je razvil utilitarni sistem oziroma teorijo koristnosti kot vodilo v etiki, kar je kasneje izpopolnil Mill (1808-1873). Locke (1632-1704) in drugi filozofi razvojnega obdobja so poudarjali človekove pravice, vključno s pravicami samostojnosti, sreče in svobode. Še danes naj bi jih upoštevali tako državni kot tudi poslovni voditelji.

Tudi realistična šola etike se je razvijala v smeri idealističnih mislecev, kot so Spinoza, Kant in utilitaristi. Realisti so verjeli, da v naravi vlada dobro in zlo in da so s tem zaznamovani tudi človeški odnosi. Spencer (1820-1903) meni, da etika temelji na razvojnem procesu, kjer dobro preživi in slabo propade. Nietzsche (1844-1900) pa se ni strinjal z ideali svojih predhodnikov. Prepričan je bil, da obstajajo moralna načela, ki jih oblikujejo vodilni na podlagi svojih prepričanj, ne da bi upoštevali splošno dobro drugih ljudi. Le-ti so po njegovem mnenju preveč plašni, da bi se upirali nadrejenim.

Na prehodu stoletja se je z Mooreom oblikovala nova šola etike, t.i. čustvena šola. Njeni predstavniki so menili, da etične misli niso nič drugega kot izražanje osebnih prednosti in da ni mogoče dokazati, kaj je prav in kaj narobe. Čeprav so se pojavljala očitna nasprotovanja religiji in njenim načelom, pa potekajo filozofske razprave o etiki tudi v našem stoletju. Poslovneži še naprej iščejo smernice za svoje obnašanje v veri, filozofi pa si prizadevajo oblikovati taka etična načela, ki bi bila primerna času.

Ob vseh teh, tudi več kot 2000 let starih razpravljanih o etičnih vprašanjih težko govorimo o nekih trdnih stališčih oziroma načelih, ki bi prevladala nad vsemi in bi služila kot vodilo pri etičnem obnašanju v vsakdanjem življenju in v poslovnem svetu.

2.4. Kultura

Kulturo lahko opredelimo kot sklop tradicionalnih vrednot, pravil ali standardov, ki se prenašajo iz generacije v generacijo in oblikujejo primerno vedenje. Ta pravila in standardi igrajo pomembno vlogo pri določanju vrednot, ker si posamezniki pridobijo zaupanje, ko s svojim vedenjem oblikujejo kulturo skupine. Sama civilizacija je skupek kulturnih izkušenj, ki so se oblikovale v treh razvidnih stopnjah moralne kodifikacije, in se ujemajo s spremembami ekonomskih in družbenih ureditev, kakršne je človeška zgodovina doživljala skozi čas (Steiner, Steiner, 1994, str. 191).

Prvo obdobje je bilo v znamenju lova in nabiranja. Naši predniki so morali biti pripravljene na boj ne le s sovražniki, ampak tudi z naravnimi silami, ki so se jim zdele sovražne. V krutih življenjskih okoliščinah je zmagoval močnejši, to je bojevitejši in pohlepnejši. Glede na današnja merila je etika v zgodnji civilizaciji temeljila na goljufanju in nepoštenosti, trgovske posle pa so pogosto uresničevali z grobstvo in nasiljem.

Pred približno 100 000 leti je bilo agrarno obdobje. V tem času je industrija postajala pomembnejša od krutosti, varčnost koristnejša od nasilja in mir vrednejši od vojne, ki je uničevala letine in živino. Velike etične filozofije, ki danes vodijo poslovneže, so nastale z agrarno revolucijo. Prav tako cerkvena etika, ki uči, da dobro vedenje prinaša nagrado - zveličanje in nesmrtnost.

Pred dvema stoletjema je družba stopila v industrijsko obdobje in etični sistem se je začel še enkrat znova razvijati, saj se je podoba okolja spremenila fizično, kulturno, institucionalno in intelektualno. Velike tovarne in podjetja, rast prebivalstva, ekonomske doktrine in vse nove tehnologije so napadle etične standarde agrarnega obdobja. Industrializem ni oblikoval natančnega etičnega sistema, ampak je ustvaril napetost v starem sistemu, ki je temeljil na vrednotah agrarne družbe. Do te napetosti je prišlo s spremembo vrednot o tem, kaj je prav in kaj ne. V tem obdobju sta materializem in potrošnja prevladovala nad starimi vrlinami, kot sta zmernost in varčnost.

Poslovneži so se srečali z mnogimi zapletenimi etičnimi problemi ravno zaradi spremembe kulturnih izkušenj. Vse bolj je postajala pomembna družbena odgovornost. V dobi informatike pa ima vse večji pomen tudi pravica do zasebnosti.

2.5. Pravni sistem

Pravo je uzakonitev navad, idej, ver, etičnih standardov, ki jih družba želi ohraniti in uveljaviti. Družbeni pogled na to, kaj je prav in kaj ni, se spreminja in razjasnjuje. Pojavljajo se novi zakoni in stari se opuščajo. Zakoni ne določajo etičnih standardov, lahko pa omogočajo višje etične standarde. Vsekakor so prvo vodilo za etične vidike odločanja. Poslovnežem sicer pomagajo pri etičnem odločanju in moralnem delovanju, a vedno ne zadoščajo, saj ne morejo pokrivati celotnega področja vedenja.

Če bi zakon obravnavali kot družbeno moralni standard, bi se izoblikovala taka miselnost (Štimac, 1992, str. 8):

- kar je zakonito, je tudi moralno,
- kar ni z zakonom prepovedano, je etično,
- kar v najmanjši meri dosega zakon, je pravilno.

Nekateri postopki so lahko tako povsem zakoniti, a so glede na prevladujoča družbena merila neetični. Zato so poslovneži večkrat v zadregi, ko morajo sprejemati odločitve, ki so zakonite, pa vendar neetične, ali pa so etične in nezakonite.

Tako težavno izbiro lahko prikažem s primerom: zakon npr. dovoljuje podjetju, ki je zašlo v težave, odpustiti dobrega, zanesljivega delavca, ne glede na to, da je vso delovno dobo preživel v njem in mu do upokojitve manjka le malo let. To je torej po zakonu utemeljeno, a etično zelo vprašljivo.

Poleg genetske dediščine, religije, filozofskega sistema, kulture in pravnega sistema obstajajo tudi drugi vplivi na etiko. Na etičnost, tako v družbi kot v poslovnem svetu, prav gotovo vpliva vsak posameznik s svojim psihološkim sistemom.

2.6. Vrednote posameznikov

Nekateri poslovneži so neetični, drugi pa pretirano pošteni. Etične vrednote se odražajo skozi posameznikovo osebnost. Razčlenjevanje osebnega razvoja lahko delno pojasni, zakaj se etična ravnanja razlikujejo.

Vsaka odrasla oseba naj bi imela izoblikovano lestvico vrednot, po kateri bi uravnavala svoje vedenje. Človekova genetska zgradba, daje samo splošno orientacijo, ki se razvija v določene anatomske strukture, filozofske mehanizme in vzorce obnašanja. To pomeni, da so individualne vrednote primarno družbeno pogojene. Nekatero drugo lastnosti, kot je npr. inteligenca, pa lahko pripomorejo, da posameznik bolj ali manj kritično sprejema dane družbene vrednote (Štimac, 1992, str. 4). Torej so vrednote posameznika pogojene z družbenimi vrednotami, t.i. vrednotami, ki se nanašajo na določeno družbo v določenem času

in prostoru. Ta raven vrednot je usmerjena na vrednote določene države ter njeno ekonomsko in politično ureditev.

Individualne vrednote se oblikujejo v procesu učenja in razvoja družbe. Posameznik sprejema tisto, kar je družbeno sprejemljivo, za kar družba misli, da je sprejemljivo, ali pa nesprejemljivo obnašanje. Kako učinkovit je ta proces, je odvisno od spremljajočega sistema nagrad in kazni. Splošno veljavno spoznanje je, da z nagrajevanjem učinkoviteje vzpostavljamo neko obnašanje, s kaznovanjem pa ga preprečujemo.

2.7. *Etični kodeksi*

Zadnje čase so vse bolj priljubljeno sredstvo za zagotavljanje etičnega ravnanja etični kodeksi, ki naj bi jasno izražali pričakovanja vodilnih ali odgovornih ljudi v organizacijah. Potrebno pa je tudi njihovo uresničevanje v praksi, kar pa je verjetno najtežji del, saj morajo biti vsi zaposleni seznanjeni s kodeksom, ga razumeti in poleg tega tudi sprejeti in se začeti obnašati ter odločati v skladu s pravili kodeksa.

Kodeks je zakonik, zbirka zakonov, družbeno priznan in uveljavljen sistem načel, predpisov (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1997, 1.0).

Etične kodekse v podjetjih sestavlja mešanica tehničnih, pravnih in moralnih pravil. Vključevali naj bi moralne imperitive, kot je to imenoval Kant, ki dajejo podporo dobremu, koristnemu, blaginji, pravicam, odgovornostim in prepovedujejo aktivnosti, ki delujejo v nasprotni smeri (Marinšek, 1994, str. 16).

Vse pogosteje se dogaja, da pri odločanju ne izbiramo med etično dobro in slabo odločitvijo, pač pa moramo izbrati eno od alternativ. Le-te se lahko med seboj izključujejo, zgodi pa se tudi, da so vse etično pomanjkljive. Odločiti se je potrebno za najmanj narobe, če se že prav ni možno. Po odločitvi nikoli ne zmanjka kritikov, saj so po bitki vsi generali. Iz tega najverjetneje izhaja potreba po etičnih kodeksih, ki bi zaposlenim olajšali odločanje.

V etičnem kodeksu so zapisane moralne vrednote – za podjetje, združenje, organizacije, poklice itd. Podpirali naj bi dobro, koristno, blaginjo in pravico ter prepovedovali slaba, nekoristna in nepravična dejanja. Kodeksi so pomembni, ker seznanjajo ljudi s tem, kaj se od njih pričakuje, dajejo smernice, kako nekaj narediti, odražajo vrednote in s tem spodbujajo zaposlene, poleg tega pa tudi zvišujejo standarde. Vendar kodeks ne sme biti sam sebi namen, ali pa biti narejen samo zato, da ga imamo, ker je to moderno.

Slabosti kodeksov bi lahko strnili v naslednjih 5 dejavnikov (Donaldson, 1992, str. 55):

- vrednote so lahko izražene preveč splošno - v tem primeru nihče temu ne nasprotuje in hkrati to nikogar ne motivira;
- sama stopnja etičnosti v njih je lahko zelo nizka;

- etičnost je prostovoljna, vendar pa tisti, ki ima moč, lahko drugim vsili svojo moralo;
- ni nobenih učinkov, v primeru da se kodeks ne uveljavi;
- neuveljavljanje pravil povzroča izogibanje.

Nižje na hierarhični lestvici ko je zaposleni, tem bolj z odporom sprejema etične kodekse, ker si predstavlja, da naj bi uveljavljanje kodeksa v praksi prineslo spremembe. Večina ljudi pa se spremembam upira. In več ko kodeks zahteva, težje ga bodo sprejeli (Wheelen, Hunger, 1996, str. 71). Zaradi odpora do sprememb ter morda dejstva, da vodilni zaposleni prepogosto pripravijo etične kodekse po svojih merilih in ne upoštevajo želja ali pripomb ostalih zaposlenih, se ostali delavci vse prepogosto znajdejo pred etičnimi dilemami in Nielsen predlaga različne alternative, kaj lahko posameznik stori, ko se znajde v etični dilemi (Wheelen, Hunger, 1996, str. 71):

- Sam kot najboljši način priporoča doseči notranje soglasje, če je na voljo dovolj časa in razumevanja s strani ključnih ljudi. Prednosti tega pristopa so v tem, da rešuje bistvo problema, opogumlja druge, da pomagajo, posameznik, ki se odloči za ta pristop, lahko postane »heroj« v podjetju. Slabosti pa najdemo v tem, da nam lahko vzame veliko časa ter lahko postane orožje manipulacije s strani drugih.

Možnosti pa so še naslednje:

- Izogibanje razmišljanju o tem. Prednosti lahko najdemo v izogibanju konfliktov. Oseba, ki se poslužuje tega pristopa je lahko označena kot dober timski delavec. Slabost pa je v tem, da ne iščemo rešitev za nastale probleme.
- Delovanje po pravilih. Prednosti so v tem, da se izogibamo konfliktnim situacijam. Slabost pa je, da obstaja možnost, da sami postanemo del problema. Težko je določiti mejo.
- Umik. Prednost vidimo predvsem v dobrih kratkoročnih občutkih. Slabost pa je pomanjkanje poguma, da bi taka oseba ostala in se borila.
- Pazljivo nestrinjanje. Prednost je v tem, da ima človek, ki se odloči za ta način, občutek, da je pogumen in celo obstaja možnost, da reši problem. Slabosti tega pristopa vidim v tem, da je taka oseba v očeh drugih ocenjena kot povzročitelj težav, lahko pa se zgodi, da ji grozijo ali jo celo odpustijo.
- Anonimno sporočiti medijem ali vladi o dogodkih. Zelo verjetno (pri nas v SLO močno dvomim) je, da se problem reši. Slabost pa je, da se oseba, ki anonimno sporoči vladi ali medijem, pogosto počuti kot strahopetec in mora lagati zaradi svoje varnosti.

- Javno sporočiti vladi ali medijem, kaj se dogaja. Prednosti tega načina vidim v tem, da se problem zelo verjetno reši, oseba, ki javno sporoči vladi ali medijem, pa je s strani javnosti obravnavana kot »heroj«. Slabosti pa se pojavljajo na delovnem mestu – zelo verjetno je, da bodo to osebo nadlegovali ali jo celo odpustili. Posledica bo, da ta oseba ne bo imela več možnosti reševati problema znotraj podjetja, pač pa bo lahko le od zunaj opazovala, kaj se dogaja.

Etični kodeksi lahko prinesejo ljudem zelo malo, če so pisani na splošno, kot npr. 10 božjih zapovedi, lahko pa so zelo koristni, če so bolj podrobno napisani in s tem koristijo v določeni situaciji. Seveda ima tudi podrobno napisan kodeks lahko svoje pomanjkljivosti, kot so npr. njegovo nerazumevanje, večji odpor zaposlenih do uvajanja pravil kodeksa v prakso, ... V drugem primeru po vsej verjetnosti podjetje nima kodeksa samo zaradi reklame, saj vsebina kodeksa preseže konvencionalno moralo in v našem okolju krščanska pravila našega vsakdanjika.

Vendar so kodeksi dostikrat pisani dokaj na splošno – ni jasno, kaj naj bi nek pojem pomenil npr. dober državljani – kdo je to; tisti, ki ne naredi nič nezakonitega, ali tisti, ki nameni veliko sredstev za dobrotne namene. Ali oba? Pojavlja se tudi vprašanje, kaj je javno dobro in kdo ima pravico soditi, ali je neka aktivnost javno dobra. Dostikrat je lahko vprašljiva tudi skladnost pravil enega kodeksa. Ključno vprašanje ni, ali pušča kodeks kaj odprtega v presojo uporabniku, pač pa ali pušča preveč (Sorell, Hendry, 1994, str. 12).

Bistveno pri povečevanju etičnosti ni samo to, da zaposlenim povemo, kaj je etično, jih tega naučimo in jim pomagamo, pač pa mora nujno nekdo to tudi nadzirati. Treba je pohvaliti oz. nagraditi tiste, ki so delovali v skladu z etičnimi pravili in grajati oz. kaznovati tiste, ki so ta pravila kršili. Kontrola je po »Možini« zbiranje in sporočanje informacij, primerjanje doseženih izidov z načrtovanimi ter odločanje o morebitnih ukrepih (Možina, 1994, str. 207).

S tem tudi ostalim postavimo zgled in jim damo jasno vedeti, da je to za vodilne ljudi pomembna tema in ne zgolj modna muha. Problem nastane, kadar je to res samo trenutna moda in podjetje napiše kodeks, ga objavi na svoji spletni strani z namenom, da bi vsa širša javnost videla da so etični, vendar pa zaposleni sploh ne vedo, kaj je kodeks in če ga njihovo podjetje res ima. Najhuje je, če je kodeks »uvožen« in slabo prilagojen podjetju ter kulturi in klimi podjetja. Njegovi potencialni uporabniki lahko dobijo občutek, da gre za zlorabo njihove kulture. Lahko bi rekli, da ima vsako podjetje, vsaka organizacija, nenazadnje tudi vsaka fakulteta, svojo kulturo, svoj način življenja in zato potrebuje svoj kodeks in ne le slabo prilagojeno kopijo.

Če kodeks ni sprejet s strani vseh vključenih v določen proces², ga je treba popraviti in napisati tako, da bo bolj razumljiv. Največja napaka je, če tak kodeks samo zapremo v predal in se s tem sprijaznimo. Zavedati se moramo dejstva, da kodeksi ne smejo biti statični, ampak

---

² V našem primeru proces izobraževanja.

se morajo prilagajati tako situacijam kot časovnim spremembam - ne smejo torej zavirati napredka.

Poznamo dva osnovna pristopa pisanja etičnega kodeksa (Grah, 2004, str. 35);

(v posameznem kodeksu sta lahko seveda prisotna oba pristopa):

- opisuje oziroma prepoveduje, česa ne smemo storiti, da ne bomo slabi in neetični,
- svetuje, kaj bi lahko še več naredili in boljše kot že sedaj, z namenom, da bi postali dobri, boljši, oziroma še bolj etični.

Primer etičnega kodeksa v nadaljevanju predvsem opisuje oziroma prepoveduje določene oblike vedenja, ki ne spadajo na fakulteto ali celo mejijo na kriminal. Obenem pa opozarja na pravice študentov in jih na nek način skuša usmeriti na »prava pota« ter jih pripraviti na kasnejše življenje. Lahko bi rekel, da sta v etičnem kodeksu, ki je predstavljen v nadaljevanju, prisotna oba pristopa, pa čeprav prevladuje prvi.

3. ETIČNI KODEKS ŠTUDENTOV EKONOMSKE FAKULTETE V LJUBLJANI

3.1. *Uvod*

Etični kodeks ali »kodeks vedenja študentov EF« je namenjen promoviranju primernih in sprejemljivih pravil vedenja, ki spadajo na Ekonomsko fakulteto v Ljubljani. Z njim želimo ustvariti okolje, kjer sta poštenost ter medsebojno spoštovanje nagrajena z odobravanjem, deviantno, nepošteno vedenje pa kaznovano ali celo preprečeno. Okolje, ki je naravnano pozitivno, kjer lahko študenti mirno, varno, brez nezaželenih motenj, črpajo znanje ter razvijajo svoje sposobnosti, ki jih bodo kasneje v življenju še kako rabili.

Uspeh takšnega kodeksa je možen samo s sodelovanjem vseh, ki so vključeni v izobraževalni proces³ in z odgovornostjo vsakega posebej za svoja dejanja. Študenti morajo v prvi vrsti nadzirati sami sebe ter svoje kolege in ob primeru kršitev to sporočiti za to pristojnim organom. Nesporočanje ali lažna prijava pomenita kršitev tega kodeksa že sama po sebi.

Namen tega kodeksa ni na kakršenkoli način omejevati pravic študentov. Predstavlja splošna pričakovanja glede vedenja študentov ter jih postavlja v nek formalen okvir, vendar pa ne sme omejevati študentov pri njihovem delu in življenju nasploh⁴.

Ekonomska fakulteta izobražuje ljudi za poklice, kjer se etičnim kodeksom pripisuje vedno večji pomen. Zato je pomembno, da se študenti že v času študija navadijo na določena pravila in norme, ki bodo veljale tudi kasneje na delovnem mestu.

---

³ Študenti, predavatelji ter ostali delavci EF.

⁴ Poudariti je treba, da ta kodeks ni kazenski zakonik in se tudi ne uporablja kot takšen!

Kodeks je narejen po vzoru številnih fakultet po svetu, ki imajo že dolgo tradicijo podobnih »pisanih pravil« za študente in so jih že dodobra izpopolnili. V mnogo stvareh je lahko univerzalen in velja za študente povsod po svetu, marsikje pa je tudi prilagojen slovenskim razmeram; torej napisan za študente Ekonomske fakultete v Ljubljani.

Priprava kodeksa se je na začetku zdela dokaj enostavna naloga, kasneje pa se je izkazalo, da temu le ni tako. V Sloveniji je na temo študentskih etičnih kodeksov zelo malo napisanega ter objavljenega (vsaj kolikor je uspelo zaslediti meni). GEA-College ter VSŠP iz Portoroža sicer imata pripravljen etični kodeks za svoje študente, vendar je le-ta dokaj skromen in ne vsebuje širšega sklopa pravil ter smernic za pomoč študentom.

Več oziroma večino »gradiva« ter informacij sem poiskal na internetu, kjer sem našel precej več napisanega o kodeksih namenjenih študentom. Zdi se, da so etični kodeksi za študente v tujini nekaj povsem vsakdanjega in so v uporabi že desetletja. Večino informacij oziroma virov sem našel na angleških ter ameriških spletnih straneh, nekaj malega pa tudi na nemških, vendar ne dovolj, da bi jih uporabil za kaj drugega kot primerjavo z etičnimi kodeksi ameriških ter angleških univerz ter fakultet. Spletni naslovi fakultet in univerz ter njihovi etični kodeksi, iz katerih sem črpal največ informacij, so podrobneje opisani v poglavju **VIRI**, na tem mestu pa naj omenim tri najpomembnejše kodekse, ki so mi bili dejansko v veliko pomoč in sicer: Smith College Code of Conduct⁵, Code of Conduct for the McCombs School of Business ter nenazadnje tudi Kodeks vedenja študentov na visoki šoli za podjetništvo, Piran – Ljubljana – Slovenske Konjice.

3.2. Vizija in poslanstvo Ekonomske fakultete v Ljubljani

Vizija EF

Ekonomska fakulteta v Ljubljani bo vidna članica skupine najkakovostnejših evropskih poslovnih in ekonomskih šol z jasno prepoznavnim pomenom za slovensko gospodarstvo in gospodarstvo osrednje in jugovzhodne Evrope in z najvišjimi mednarodnimi učnimi ter raziskovalnimi standardi, zaradi katerih bo skupaj s svojimi študenti in diplomanti privlačna tako za slovensko kot mednarodno gospodarstvo.

Poslanstvo EF

Na Ekonomski fakulteti ustvarjamo in širimo znanje, ki je za naše študente najboljša popotnica v svet, gospodarstvu pa najdonosnejša naložba.

3.3. Pravice ter dolžnosti študentov Ekonomske fakultete v Ljubljani

Status študenta se pridobi z vpisom na fakulteto in se ga izkazuje s študentsko izkaznico. Študent pridobi s statusom študenta vse pravice, ki jih zagotavlja **zakon o visokem šolstvu in statut Univerze v Ljubljani ter drugi posebni predpisi** (Uradni list RS, št. 100/04, 13. 9.

---

⁵ »Code of conduct« je Kodeks vedenja

2004, 65. člen). Izven fakultete študent uveljavlja vse navedene pravice s potrdili, ki jih dobi v referatu. Potrdila se izdajajo študentu osebno na podlagi predloženega indeksa ali študentske izkaznice.

Ekonomska Fakultete v Ljubljani zagotavlja vsakemu študentu tiste pravice, ki so povezane s poslanstvom šole in njenim značajem delovanja⁶:

1. Pravico vključenosti in povezanosti v akademske in neakademske aktivnosti, ki jih ponuja šola in so podvržene predpisanim standardom ter zahtevam v sprejetih aktih šole.
2. Pravico do vključenosti v vse možne oblike organizacij na šoli (v skladu z zakonom).
3. Pravico do oblikovanja skupnosti študentov v skladu z zakonom.
4. Pravico do informiranosti o vseh aktivnostih, ki zadevajo študijski proces in obštudijske dejavnosti šole na način in na mestih, kot je opredeljeno v aktih šole.
5. Pravico do zaščite pred kakršnokoli obliko starostne, statusne, rasne, spolne, religiozne in drugih oblik diskriminacije. Iz tega sledi pravica do poštene obravnave pred disciplinskim razsodiščem šole za storjene prekrške oziroma kršitve Etičnega kodeksa.
6. Študenti imajo pravico in dolžnost obiskovati predavanja, opravljati vaje, izpite in vse druge predpisane učne obveznosti ter pravico uporabljati študijske pripomočke fakultete (v odnosu do študija in študijske lastnine).
7. Študenti imajo pravico dajati po svojih predstavnikih fakultetnim organom mnenja, pobude in predloge o vseh vprašanjih, ki se tičejo pedagoškega dela, o katerih menijo, da so pomembna za delo fakultete. Organi fakultete morajo o teh mnenjih, pobudah in predlogih razpravljati in obveščati študente o svojih stališčih in sklepih.
8. Pravico in dolžnost sodelovati v svetih letnikov in preko svojih predstavnikov v organih fakultete.

Ekonomska fakulteta od vsega začetka razvija avtentične vrednote in kulturo, ki so povezane s poslanstvom šole. S tem se razvija identiteta prepoznavnosti v smislu obnašanja vseh vključenih subjektov.

---

⁶ Prirejeno po »Kodeks vedenja študentov na visoki šoli za podjetništvo, Piran – Ljubljana – Slovenske Konjice«, 2003

Od študentov Ekonomske fakultete se zato pričakuje, da se obnašajo odgovorno ter spoštljivo do pravil in standardov EF in do njenega premoženja. Odgovorno obnašanje je opredeljeno kot naslednje dolžnosti⁷:

1. Spoštovanje pravil, pravic in dolžnosti kodeksa vedenja študentov EF.
2. S svojim vedenjem prispevati k ugledu EF v ožjem in širšem okolju.
3. Spoštovati zdravje ter varnost vseh na šoli.
4. Obnašati se pred sošolci, zaposlenimi in zunanjimi sodelavci v skladu z dobrimi poslovnimi običaji (etične norme, pripadnost, vljudnost – od pozdravljanja do odzdravljanja, naslavljanje, vzajemno spoštovanje, sodelovanje in pomoč, homogen nastop pred ostalo javnostjo).
5. Biti pošten in resnicoljuben pred vsemi vključenimi v sistem EF, kot npr. preverjanju identitete ali pri uporabi identifikacijskih dokumentov.
6. Dolžnost ne odtujevati, uničevati premoženja, lastnine študentov ali zaposlenih na šoli ali se okoriščati z npr. delom v računalnici. Pri tem je mišljeno tudi namerno uničevanje ali kvarjenje računalniške opreme, sistema in pa tudi knjižnega materiala šole.
7. Spoštovati pravila ter ostale akte šole, ki se nanašajo na točnost in uradne ure, kar zahteva, da spoštujete najave uradnih ur referata, knjižnice, mednarodne pisarne, CERŠ-a, govorilne ure predavateljev ter ostalih pisarn znotraj EF.
8. Spoštovati predavatelje in sošolce ter prihajati točno na predavanja in vaje.
9. Udeleževati se dogodkov v okviru CERŠ-a ali drugih dogodkov v okviru fakultete, če ste se na njih prijavi, oziroma se morate v primeru neudeležbe, pravočasno odjaviti.
10. Spoštovati vsa določila pogodb, ki jih študent podpiše s šolo.
11. Spoštovati državne zakone in občinske predpise na lokaciji poteka študija (tudi izven območja EF).
12. Iskreno in pošteno sodelovati z disciplinskim razsodiščem in ostalimi organi šole, ki obravnavajo nastale zaplete.

---

⁷ Prirejeno po »Kodeks vedenja študentov na visoki šoli za podjetništvo, Piran – Ljubljana – Slovenske Konjice«, 2003

3.4. Pravice, dolžnosti ter odgovornost Ekonomske fakultete

Ta kodeks je pri tem vprašanju namenjen le opredelitvi osebne in poklicne odgovornosti predavateljev, asistentov ter ostalih zaposlenih na EF. Dopolnjuje že obstoječe zakonodajne dokumente, statute, pravilnike ter programe, ki opredeljujejo učiteljski poklic. Zaposlenim naj bi pomagal pri reševanju vprašanj, ki se navezujejo na njihovo poklicno vedenje in soočanje s problemi kot posledico odnosov med različnimi udeleženci v izobraževalnem procesu.

Kakovostno javno izobraževanje je temelj demokratične družbe, sestavni del ekonomskega, družbeno – kulturnega razvoja ter ključnega pomena za razvoj in blaginjo družbe. Vsem učencem, dijakom in študentom mora zagotavljati enake možnosti izobraževanja. Učitelji in drugi zaposleni v izobraževanju so odgovorni za kakovostno izobraževanje, ki ga javnost od njih pričakuje. Z odgovornim delom utrjujejo zaupanje širše družbene skupnosti v izvajanje teh pomembnih nalog.

V skladu s zgoraj omenjenimi izhodišči ter »Kodeksom izobraževalne internacionale o poklicni etiki« se zaposleni na EF zavezujejo, da bodo⁸:

- Upravičili zaupanje javnosti z zagotavljanjem kakovostnega izobraževanja in se zavzemali za utrjevanje ugleda EF v družbi.
- Stalno poglobljali znanje in skrbeli za lastno strokovno rast.
- Javno objavili in uveljavljali vse pomembnejše informacije v zvezi s poklicno izobrazbo in strokovno usposobljenostjo.
- Podpirali vsa prizadevanja za uveljavljanje demokracije in človekovih pravic v izobraževanju in z izobraževanjem.

V odnosu do študentk/ov pa se zavezujejo, da bodo⁹:

- Spoštovali pravice študentov in delovali v skladu z določili Konvencije OZN o pravicah otrok, posebno tistih, ki se nanašajo na izobraževanje.
- Varovali in v javnosti zastopali interese in blaginjo študentov, preprečevali njihovo zatiranje ter psihično in fizično zlorabo.
- Zagotovili in izvajali vse potrebne ukrepe za preprečevanje spolne ali drugih zlorab študentov.

---

⁸ Prirejeno po »Kodeks izobraževalne internacionale o poklicni etiki«, 2001

⁹ Prirejeno po »Kodeks izobraževalne internacionale o poklicni etiki«, 2001

- Ravnali v skladu s svojo vestjo, predanostjo in načeli zaupnosti v vseh zadevah, ki se nanašajo na blaginjo študentov.
- Pomagali študentom razvijati vrednote, ki jih določajo mednarodni standardi o človekovih pravicah.
- Spodbujali ter tudi sami vedno imeli profesionalen odnos do študentov.
- Spoštovali enkratnost, individualnost in posebne potrebe posameznega študenta in mu omogočili, da v polni meri uresniči svoje sposobnosti.
- Razvijali v študentih občutek, da so del skupnosti in da jim je zagotovljeno enakopravno mesto v izobraževalnem procesu.
- Pravično in z občutkom razvijali svojo profesionalno avtoriteto.
- Zagotavljali, da odnos med zaposlenimi in študenti v nobenem primeru ne postane predmet kakršnekoli zlorabe in politične ali ideološke kontrole ter
- Skrbeli za spoštovanje tega kodeksa ter zagotovili njegovo čimbolj učinkovito izvajanje.

3.5. Pravila ter postopki glede akademske svobode ter svobode izražanja

Akademska svoboda in svoboda izražanja sta ključnega pomena ter eni izmed glavnih vrednot v akademskih krogih in družbi nasploh. Svobodno pridobivanje ter prenos znanja, možnost kreativnega ter kritičnega razmišljanja, izmenjava idej in izkušenj so bistvenega pomena za intelektualni ter duševni razvoj študentov EF.

Študenti EF imajo tako pravico, da javno ali privatno razpravljajo o čemerkoli, v kolikor s tem ne žalijo tretjih oseb ali na kakršenkoli način motijo redno delo na EF. Lahko svobodno izražajo svoja mnenja glede dela in postopkov na EF, svobodno podajajo kritike na delo predavateljev ter ostalih delavcev EF, jasno izrazijo svoja prepričanja glede religije, politične, ideološke ali seksualne usmerjenosti in ne bodo predmet cenzure ali celo ustrahovanja.

Študenti lahko na EF povabijo goste, da predstavijo svoja videnja, ideje, razmišljanja ali enostavno predavajo o določeni stvari za katero se med študenti poraja zanimanje, seveda v skladu z določili zakona RS o svobodi govora ter določilih etičnega kodeksa EF. Jasno je, da morajo o tem obvestiti pristojne organe, da se uskladi urnik ter rezervirajo prostori. Študenti ali skupine, ki morda nasprotujejo gostovanju določenih oseb, lahko to tudi jasno ter javno sporočijo, ni pa dovoljeno moteče ali celo nasilno preprečevanje takšnih dogodkov.

Razumljivo je, da pravica do svobodnega izražanja ne more biti neomejena ali absolutna. Tako npr. ni dovoljeno izražanje, ki je direktno naperjeno proti drugi osebi z namenom povzročitve duševne bolečine ali razžalitve. Prav tako ni dovoljeno izražanje, ki po vseh kulturnih merilih presega meje dobrega okusa,¹⁰ ki spodbuja raso, spolno, kulturno ali kakršnokoli drugo nestrpnost.

Študentom je prav tako dovoljeno zadrževanje ali združevanje na območju EF, ki je tudi sicer dostopno širši javnosti, pod pogojem da:

- Ne motijo rednega dela na EF.
- Ne ovirajo prometa ali vstopa v EF brez potrebe.
- Ne motijo ostalih dogodkov ali »ceremonij«, ki se morda odvijajo na EF.
- Ne uničujejo stvari, ki so v lasti EF ali ostalih privatnih stvari, ki so na območju EF.

V primeru javnih protestov ali demonstracij pa je treba poudariti, da so to mnenja, ideje ali prepričanja študentov ali študentske skupine in ne fakultete kot take. Protesti ali demonstracije na območju EF so torej dovoljeni vendar pa se je treba držati nekaterih pravil:

1. V nobenem primeru se ne sme zapreti ali otežiti normalnega dostopa do EF oziroma vseh njenih objektov ali onemogočiti prosto gibanje vseh ostalih ljudi na območju EF ali kakorkoli drugače motiti redno delo na EF. Demonstracije lahko potekajo izključno na miren in tih način – vsakršno motenje predavanj, vaj, sestankov ali knjižničnega dela ni dovoljeno in bo v primeru kršitev strogo kaznovano.
2. V primeru, da dekan oceni, da je prišlo do kršitev teh pravil (pravica do svobode govora je zlorabljena, uničuje se lastnina, moti se redno delo na EF, ovira se prosto gibanje), bo najprej ustno nagovoril ter opozoril kršitelje na njihovo početje ter posledice, ki lahko sledijo.
3. V kolikor se s tem demonstracije ne bi končale in demonstranti razšli, se lahko zahtevajo imena kršiteljev ter pridobijo njihove fotografije, ki se lahko kasneje uporabijo kot dokazno gradivo. Vsakršni dokazi so izključno namenjeni notranji uporabi in bodo uničeni, ko bodo stvari razčiščene in primer zaključen.
4. Če nič od zgoraj navedenega ne bi zaleglo, se pokliče pomoč od zunaj in organi pravice rešujejo stvari kot to določa zakon ter ustava RS.

3.6. *Akademski standardi poštenosti*

Ekonomska fakulteta v Ljubljani ima dolgo zgodovino in v tem času se je v njej šolalo ogromno odličnih študentov, ki so danes uspešni gospodarstveniki, poslovneži in so gonilo razvoja v Sloveniji in na tujem. Za uspeh EF so zaslužni tako študenti kot tudi pedagoški

---

¹⁰ Npr. psovke, žaljivke, kričanje, obscenost, norčevanje...

delavci, ki se skupaj trudijo doseči najkvalitetnejšo izobrazbo v danih razmerah. Pomemben element uspešnosti je zaupanje študentov, fakultete ter tudi širše javnosti v sistem preverjanja znanja, ki mora biti takšen, da so študenti ocenjeni primerno glede na delo, ki so ga vložili in znanje, ki so ga pridobili v času študija. Takšen sistem pa je možen le v okolju, kjer veljajo določena pravila in kjer ni prostora za razne »prevare in goljufije«¹¹. Za delovanje tega sistema je potrebna določena odgovornost tako s strani študentov, kot tudi fakultete. V interesu vseh študentov je, da se izogibajo prevaram ter goljufijam in da odvrtaajo vse ostale od takšnih dejanj. Vsaka takšna stvar znižuje ugled fakultete in zmanjšuje vrednost poštenega dela ostalih študentov. V okolju, kjer vlada akademska nepoštenost, je nemogoče vedeti, kateri dosežki so bili pridobljeni pošteno in s trdim delom, in kateri so bili pridobljeni na neetičen način. Ocene v tem primeru niso več kredibilen indikator dosežkov ter znanja, ki je bilo vloženo v določeno nalogo.

Razumljivo je, da je nemogoče preprečiti vse prevare ter goljufije, pomembno pa je, da so študenti seznanjeni z definicijami neetičnih dejanj in jih tudi razumejo, s čimer se izognemo raznim incidentom, do katerih bi morebiti prišlo zaradi »nevednosti« oz. pomanjkanja informacij. Naloga predavateljev ter asistentov je, da postavijo jasne zahteve in natančno opredelijo, kaj pričakujejo od študentov. Izpiti ter naloge se namreč razlikujejo od predmeta do predmeta in ponekod je morda dovoljeno nekaj, kar je drugje strogo prepovedano. »Nisem vedel« in podobni izgovori zato ne morejo in ne smejo biti opravičilo za kršenje teh pravil ter zlorabo zaupanja ostalih študentov v pravičnost sistema preverjanja znanja. Kršitve se lahko kaznujejo z negativno oceno ali huje, z odvzemom roka za opravljanje izpita ali v primeru večkratnih kršitev, celo z izključitvijo iz fakultete. Da bi torej lažje razumeli definicije akademskih standardov poštenosti in se s tem izognili neetičnim dejanjem, so v nadaljevanju navedeni štirje sklopi pravil, ki jih morajo študenti upoštevati.¹²

3.6.1. Goljufanje

1. Prepisovanje od drugih pri izpitu

To je vedno bilo in vedno bo najbolj očitno ter jasno neetično dejanje, ki si ga študenti dovolijo. K temu spada še prepisovanje določenih delov ali celo kompletnih seminarskih ter domačih nalog, raznih esejev ter vseh ostalih nalog, ki se ocenjujejo.

2. Uporaba nedovoljenih pripomočkov

S tem so mišljeni razni kalkulatorji, ki so že skoraj računalniki, nedovoljena literatura, zapiski, »plonk listki«, inp. Študenti morajo jasno razumeti, kaj je dovoljeno uporabljati pri izpitu in kaj ne spada zraven.

---

¹¹ Prepisovanje pri izpiti, plagiatorstvo, ponarejanje inp. – več v nadaljevanju.

¹² Treba je poudariti, da so v teh štirih sklopih zajete le najbolj očitne kršitve tega kodeksa!

3. Neupoštevanje navodil s strani pedagoških delavcev, ki so prisotni pri izpitu

Predvsem so tukaj mišljena navodila kot so sedežni red, začetek ter zaključek pisanja izpita, razna opozorila ter druga navodila inp.

4. Uporaba, nakup ali kraja posameznih delov ali celotnih izpitnih nalog, izpitnih rešitev ter raznih seminarskih in pa domačih nalog ter raznih računalniških programov

Gre za nedovoljeno pridobivanje ter posredovanje rešitev (pripravljenih s strani študentov ali profesorjev samih) za izpite ter druge naloge tekočega semestra, ki so enaki ali podobni tistim v predhodnem semestru.

5. Sodelovanje ali iskanje pomoči s strani ostalih študentov med izpiti ali pri drugih nalogah, kjer to ni izrecno dovoljeno

Prav tako ni dovoljeno iskanje pomoči pri prijateljih, znancih ali sorodnikih pri nalogah, ki se ocenjujejo. Prepovedana je tudi uporaba oz. zloraba informacij od drugih študentov brez njihovega vedenja ali dovoljenja. Vsakršna zunanja pomoč s strani inštruktorjev torej ni dovoljena razen, če ni tako že vnaprej določeno¹³.

6. Posredovanje informacij o vsebini izpita ostalim študentom, ki izpita še niso opravljali

Pogosto se zgodi, da so študenti zaradi prostorskih ali drugih omejitev razdeljeni v več skupin in opravljajo izpit sicer na isti dan vendar ob različnih urah. Prav tako, vendar redkeje, se zgodi, da je študentom zaradi bolezni ali kakšnih drugih razlogov, dovoljeno opravljanje izpita prej ali kasneje kot ostalim študentom. V teh razmerah se za kršitev tega kodeksa razume iskanje ali posredovanje informacij, ki lahko kakorkoli pomagajo tistim, ki izpita še niso opravljali. Odgovornost študentov, ki so izpit že opravljali, je, da pred pogovorom o vsebini izpita preverijo, če ga je sogovornik že opravljal. Na drugi strani pa je odgovornost tistih, ki izpita še niso opravljali, da s tem seznanijo tiste, ki so izpit že opravljali in bi se o vsebini morda želeli pogovoriti.

7. Zadržanje izpitnih pol ali prepisovanje izpitnih nalog ter vprašanj iz izpitnih pol z namenom posredovanja informacij ostalim študentom

Večkrat se zgodi, da so izpitne pole, na katerih so izpitna vprašanja, ločene od izpitnih pol, na katerih študenti odgovarjajo na izpitna vprašanja. Navadno asistenti, ki sodelujejo pri izpitu, opozorijo študente, da morajo ob koncu oddati obe vrsti izpitnih pol, pa vendarle se študenti odločijo, da bodo izpitne pole zadržali in vprašanja posredovali ostalim, ki izpita morda še niso opravljali. Pri določenih izpitih je to dovoljeno, kjer pa to ni, se takšno dejanje razume kot kršitev pravil tega kodeksa. Pri prepisovanju izpitnih vprašanj z namenom posredovanja

---

¹³ Več v poglavju 3.6.3.

informacij študentom, ki izpita še niso opravljali, gre prav tako za goljufanje ter kršenje pravil etičnega kodeksa Ekonomske fakultete.

8. Opravljanje izpita namesto koga drugega ali dovoljenje, da izpit opravlja kdo drug namesto vas

Velja tako za sodelovanje ter izmenjave med študenti EF, kot tudi za vse ostale zunanje osebe, ki bi morebiti opravljale izpit namesto študentov EF. Od študentov EF se pričakuje, da bodo sami opravljali izpite ter ostale naloge v teku študija in kršenje teh določil se najstrožje kaznuje.

9. Ponujanje denarja ali dragocenosti v drugih oblikah za primere aktualnih izpitov, izpitnih rešitev, domačih nalog, računalniških programov ter drugih informacij, ki bi lahko posameznike postavile v prednost pred ostalimi

Gre za nedovoljeno pridobivanje ter posredovanje rešitev (pripravljenih s strani študentov ali profesorjev samih) za izpite ter druge naloge tekočega semestra, ki so enaki ali podobni tistim v predhodnem semestru.

10. Odtujitev, zadržanje ali namerno poškodovanje stvari v lasti EF, če študent ve ali bi glede na okoliščine moral vedeti, da si bo s tem pridobil nepošteno akademsko prednost pred ostalimi

To se predvsem nanaša na knjižnično gradivo, razne računalniške baze podatkov ter ostale vire. Pri večini predmetov so študenti močno odvisni od gradiva, ki ga lahko dobijo v CEK in namerno poškodovanje gradiva do te mere, da je neprimerno za nadaljnjo uporabo, je groba kršitev tega kodeksa. Podobno študenti pri svojem delu uporabljajo tudi računalnike, ki so v lasti EF in razne vire ter računalniške baze podatkov. Kršitev tega kodeksa je tudi kakršnokoli onemogočanje dostopa do računalnika ali spreminjanje in uničevanje podatkov z namenom oviranja dela ostalih študentov.

11. Namerno napačno prestavljanje podatkov ali dejstev, vključno z posredovanjem napačnih ocen z namenom pridobivanja akademskih ali finančnih ugodnosti

Vsakršno zavajanje asistentov ali predavateljev glede nezmožnosti opravljanja izpita ob določenem roku ali vzrokov za prepozno oddajo domačih ali seminarskih nalog, se razume kot kršitev tega kodeksa. Podobna kršitev je tudi vsako zavajanje glede ocen z namenom pridobivanja finančnih ugodnosti v obliki štipendij ali drugače.

3.6.2. Plagiatorstvo

Plagiatorstvo pomeni uporabo rezultatov ali vsebin, ki niso plod lastnega razmišljanja in kot take ne smejo biti uporabljene brez navedenega avtorja. Pri pisanju seminarskih nalog ali

diplom utegne biti plagiatorstvo zelo resen problem. Plagiatorstvu se navadno lahko izognemo z natančnim citiranjem ali navajanjem tujega dela, ki ga uporabljamo v našem lastnem delu.

Plagiatorstvo se nanaša na uporabo stavčnih zvez in zamisli neke druge osebe brez ustrezne navedbe avtorja. Tiste stavke v besedilu, v katerih se neposredno citira druge avtorje, je treba ustrezno označiti z navednicami ter navesti njihovega izvirnega avtorja in stran, kjer je bil citat najden. Navednice (»...«) so torej nujne, kadar se uporablja popolnoma enako stavčno zvezo in besede kot v izvirnem besedilu.

V primeru, da se zgolj uporabijo zamisli, ideje, podatki, rezultati nekoga drugega v svojem lastnem kontekstu, je prav tako potrebno avtorja na koncu stavka navesti, vendar pa je treba besede in stavčne zveze preoblikovati po svoje – v tem primeru navednice niso potrebne, le navedba izvirnega avtorja in letnica dela.

To pravilo je zelo pomembno pri pisanju seminarskih nalog, saj so plagiatorstvo in kršenje pravic intelektualne lastnine zakonsko urejene. Pri identifikaciji plagiatorstva popravki ali ponovna oddaja seminarjev ne pride v poštev, saj gre za kršitev zakona.

Plagiatorstvo ni omejeno samo na uradne publikacije. Prepisovanje vsebin od drugih študentov brez njihovega dovoljenja ali vednosti se prav tako razume kot plagiatorstvo.

3.6.3. Nedovoljeno sodelovanje med študenti

Pri večini predmetov je to zelo pomembna, vendar tudi nadvse delikatna zadeva. Na eni strani fakulteta spodbuja sodelovanje med študenti samimi ter med študenti in drugimi ustanovami izven fakultete in jih tako želi navaditi na timsko delo, po drugi strani pa fakulteta pričakuje, da določene stvari študenti opravijo samostojno ali v manjših skupinah znotraj fakultete brez pomoči »od zunaj«. Večkrat se zgodi, da so naloge preobsežne, da bi jih lahko končali v času vaj ali predavanj in jih zato študenti opravijo v svojem prostem času.

Naloga ter odgovornost asistentov in predavateljev je, da natančno določijo, v kolikšni meri je sodelovanje dovoljeno, študenti pa morajo ta navodila jasno razumeti in v primeru nejasnosti zahtevati dodatna pojasnila. Tukaj je nekaj primerov o obsegu sodelovanja, ki je dovoljeno pri individualnih oz. skupinskih nalogah:

- Neomejeno sodelovanje med študenti pri individualnih nalogah ter neomejeno sodelovanje me skupinami znotraj razreda pri skupinskih nalogah.
- Neomejeno sodelovanje med študenti (skupinami) znotraj razreda pred pripravo končnega izdelka¹⁴, ki ga mora pripraviti študent ali skupina sama.
- Sodelovanje ni dovoljeno in od študentov ali skupin se pričakuje, da bodo nalogo v celoti opravili ali pripravili sami.

---

¹⁴ Seminarska naloga, esej, domača naloga...

Načeloma je vsako sodelovanje s strani tistih, ki niso v tvoji skupini ali razredu prepovedano razen, če ni drugače določeno. Tukaj je vključena tudi pomoč s strani znancev, prijateljev, sorodnikov ter ostalih, morda podiplomskih študentov na fakulteti.

3.6.4. Ponarejanje dokumentov ter prirejanje podatkov in informacij

Tukaj gre za ponarejanje vseh uradnih dokumentov ter listin EF kot so razni obrazci, poročila, seminarske ter domače naloge, izkaznice, indeksi ali celo izpiti. Primer jasne kršitve bi recimo bilo spreminjanje odgovorov pri izpitu potem, ko je le ta že bil ocenjen. Kot kršitev se razume tudi:

- vsakršno ponarejanje podpisov profesorjev ali študentov,
- prirejanje podatkov glede prisotnosti pri vajah ali predavanjih,
- neiskrenost glede doprinosa pri skupinskih nalogah,
- podpisovanje prisotnosti namesto koga drugega,
- podajanje napačnih informacij z namenom pridobivanja kakršnihkoli ugodnosti ali posebne pozornosti,
- neiskrenost glede svojih ali osebnih podatkov koga drugega.

Spreminjanje teh podatkov ali ponarejanje dokumentov je kršenje tega kodeksa v najhujši meri in bo temu primerno sankcionirano.

3.7. *Pravila glede vedenja do akademskih in ostalih delavcev EF*

Ustvarjalno medsebojno sodelovanje in osebnostni razvoj študentov sta odvisna od dobrih, korektnih in iskrenih odnosov med študenti samimi in med študenti ter pedagoškimi delavci. Študent mora spoštovati znanje, delo in izkušnje pedagoških delavcev fakultete ter delo ostalih zaposlenih na fakulteti.

Kljub temu, da menim, da je večina študentov seznanjena in se tudi drži pravil vedenja do zaposlenih na EF, pa morda le ni odveč, če izpostavimo nekaj glavnih dogovorov, ki veljajo in se uporabljajo v interakciji z zaposlenimi na EF:

- študentje nagovarjajo pedagoške delavce z besedo *gospa predavateljica, gospod predavatelj*, če ima predavatelj akademski naziv, nagovarjajo na primer z *gospod magister, gospod doktor*;
- študentje nagovarjajo strokovne delavce z besedo *gospa tajnica, gospa računovodkinja, gospa knjižničarka, gospod hišnik, gospa referentka*;
- predavatelji nagovarjajo študente z *gospodična študentka ali gospod študent*, lahko namesto »študentke« ali »študenta« uporabljajo ime in priimek.

Pogosto pa se zgodi, da so odnosi dosti bolj sproščeni ter neformalni in v teh primerih so nazivi predvsem stvar medsebojnega dogovora med pedagoškimi delavci, ostalimi zaposlenimi ter študenti.

3.8. Pravila ter postopki glede oglaševanja na območju EF

Literatura, publikacije, časopisi, knjižice, obvestila ali letaki, ki so del študijskega programa ali se navezujejo na delo EF, se lahko brez posebnih omejitev delijo med študenti in oglašujejo na mestih, ki so temu namenjena. Morebitni časopisni članki ali študentske publikacije zaradi svoje vsebine ne bodo predmet cenzure, v kolikor se spoštujejo načela ter omejitve, ki so opredeljeni v poglavju 3.5!¹⁵ Članki morajo biti podpisani s strani avtorja ter napisani v duhu odgovornega novinarstva, kar med drugim pomeni, da morajo biti objavljene informacije preverjene.

Ostale stvari¹⁶, ki niso povezane z delom na EF, morajo pred objavo ali distribucijo biti prijavljene ter predstavljene pristojnim službam. Za oglaševanje le - teh je potrebno pridobiti dovoljenje pristojnih organov na EF. Tudi za tovrstni material so namenjeni posebni prostori ter površine.

Prostori EF prav tako niso namenjeni raznim reklamnim ali prodajnim akcijam, razen če le - te niso v interesu EF, ki jih v tem primeru tudi sama sponzorira. S tem so mišljene predvsem predstavitve knjig, učbenikov ter ostalih akademskih tehničnih pripomočkov. Izjema v tem primeru so npr. razne akcije ob študentskih volitvah ter tradicionalen sejem rabljenih učbenikov seveda pod pogojem, da se s tem ne ovira redno delo na EF.

3.9. Pravila glede zaupnosti informacij

Sprejem ter način varovanja in posredovanja osebnih podatkov, ki jih fakulteta zbira o študentih, ureja Pravilnik o varovanju zaupnih in osebnih podatkov ter varovanju dokumentnega gradiva.

Fakulteta vodi v skladu z Zakonom o visokem šolstvu in Statutom univerze naslednje evidence z osebnimi podatki študentov:

1. evidenco prijavljenih za vpis in vpisanih študentov,
2. osebni karton, ki se vodi za vsakega študenta od vključitve v študij do končanja študija oziroma do izpisa,
3. zapisnik o izpitu, s katerim se evidentira prijava k izpitu, potek izpita in dosežena ocena,
4. evidenco izdanih dokumentov o končanem izobraževanju na posamezni stopnji.

Evidence o osebnih podatkih študentov fakultete vodita Enota za dodiplomski študij in Enota za podiplomski in doktorski študij. Vodji enot sta odgovorna za ažurnost, celovitost in hrambo evidenc o osebnih podatkih študentov.

---

¹⁵ Pravila ter postopki glede akademske svobode ter svobode izražanja.

¹⁶ Vabila na študentske zabave, reklamne akcije, razne ponudbe inp.

Osebni podatki študentov iz naštetih evidenc se zbirajo, obdelujejo, shranjujejo in posredujejo za potrebe visokošolske dejavnosti visokošolskih zavodov, za potrebe državnih organov, organov lokalne skupnosti, nosilcev javnega pooblastila in študentskih organizacij, povezane z uresničevanjem pravic študentov po posebnih predpisih.

Pri izdelavi statističnih analiz se smejo osebni podatki uporabljati in objavljati v skladu z veljavnimi predpisi o varstvu osebnih podatkov.

Po drugi strani pa tudi študenti pri svojem delu nemalokrat sodelujejo z različnimi podjetji, ki jim pogosto posredujejo informacije, ki so bolj ali manj zaupne narave in jih je treba kot takšne tudi upoštevati. Študenti se morajo držati dogovorov in uporabiti ali objaviti le tiste informacije, ki nikakor ne morejo škoditi podjetju.

Poleg tega ni etično zlorabljati zdravstvene ali kakršnekoli druge informacije ostalih študentov ter pedagoških delavcev, za katere ste zvedeli po naključju ali kakorkoli drugače in bi lahko škodile ugledu oziroma imenu teh oseb.

3.10. Pravila ter postopki glede uporabe infrastrukture na območju EF

Da se izognemo kaosu, morajo zaradi velikega števila študentov, ki so vključeni v proces izobraževanja na EF, obstajati določena pravila glede uporabe prostorov ter ostale infrastrukture na območju EF. Ekonomska fakulteta v Ljubljani je v prvi vrsti namenjena izobraževanju in uporaba prostorov EF za druge namene je dokaj omejena. Načeloma je študentom dovoljeno prosto gibanje na območju EF v kolikor s tem seveda ne motijo rednega dela na EF, ni pa dovoljeno naslednje:

- ponarejanje ključev z namenom nedovoljenega vstopa v prostore, ki niso namenjeni študentom,
- igranje z žogo, metanje »frizbija« ali igranje drugih športov v prostorih EF ali na njenih zunanjih površinah,
- namerno uničenje ali poškodovanje stvari, ki so v lasti EF,
- risanje grafitov ali drugih neprimernih stvari na objekte EF,
- poškodovanje ali neprimerna uporaba toaletnih prostorov,
- prinašanje vseh vrst domačih živali na območje EF ali celo v njene prostore,
- nedovoljeno premikanje ali prenašanje predmetov, kot so omare, table, regali, mize, stoli, računalniška oprema itd.,
- vrtanje v zidove ali stene,
- odstranjevanje različnih varnostnih sredstev in opozoril ter
- nedovoljeno okraševanje učilnic, predavalnic, hodnikov ali okolice EF.

Poseben problem EF predstavljajo parkirne površine. Vedno več je študentov, ki imajo avtomobile ter ostala prevozna sredstva in z njimi prihajajo na predavanja ter vaje. Že nekaj let je na voljo urejen parkirni prostor, ki pa je pogosto le delno zaseden. Študenti parkirajo svoje avtomobile na mestih, ki niso primerna in s tem ovirajo ostali promet, ki se odvija v okolici EF.

Da bi uredili probleme s parkiranjem ter omogočili gostom normalen dostop do EF, je tukaj nekaj določil, ki se jih študenti morajo držati.

1. Študenti morajo svoja prevozna sredstva puščati izključno na mestih, ki so jim namenjena. Parkiranje pred vhodom v fakulteto, na zelenicah, pločnikih ter mestih rezerviranih za invalide ni dovoljeno.
2. Vozila, ki ne bodo parkirana v skladu s temi določili in bodo kakorkoli ovirala promet na območju EF, bodo odstranjena na stroške lastnika.
3. Vsi avtomobili ter motorna vozila na območju EF morajo biti v voznem stanju in registrirana v skladu z zakonom RS. Vozila, ki ne zadoščajo tem določilom, se v roku sedmih dni odstranijo na stroške lastnika.
4. Študenti lahko na EF kupijo parkirna dovoljenja, ki veljajo skozi daljše obdobje ter puščajo svoja vozila na urejenem parkirišču.
5. Ponoči je parkirišče zaprto in puščanje vozil na parkirišču preko noči ni dovoljeno.
6. Fakulteta ne odgovarja za morebitne tatvine, nesreče ali škodo na avtomobilih, do katere bi morebiti prišlo na območju EF.

3.11. Pravila glede uporabe interneta ter ostale informacijske tehnologije

Tako kot v normalnem okolju pri vsakodnevnem komuniciranju z ljudmi, je potrebno tudi na internetu upoštevati poleg pravnih zakonov, ki predpisujejo, kaj je dovoljeno in kaj ne, tudi določena pravila obnašanja in nenapisane norme, če želimo da bo komunikacija z ostalimi uporabniki potekala normalno in na spodobnem nivoju. Nespoštovanje in neupoštevanje teh pravil ima lahko poleg očrnitve uporabnika za skrajno posledico tudi ukinitve uporabe internetnih storitev na EF.

Študenti morajo ob uporabi interneta ter računalnikov na fakulteti upoštevati naslednja pravila:

- spoštovanje zakonov in predpisov, ki veljajo v Republiki Sloveniji za področje avtorskih in sorodnih pravic,
- uporaba računalnikov brez primerne dovoljenja ni dovoljena,
- priključitev na fakultetno računalniško omrežje z neprimerno opremo ter brez dovoljenj ni dovoljena,

- v sistemu je prepovedano ustvarjanje, pošiljanje ali objavljanje podatkov z žaljivo, nasilno, zakonsko prepovedano ali pornografsko vsebino,
- prepovedano je masovno razpošiljanje verižnih elektronskih sporočil (SPAM),
- prepovedano je pošiljanje pisemskih »bomb«, ki imajo namen zapolniti naslovnikov predal za elektronsko pošto in onemogočajo njegovo delovanje,
- sistem je prepovedano uporabljati za pridobitno dejavnost ali oglaševanje komercialnih izdelkov,
- prepovedano je uničevanje in spreminjanje podatkov, ki so v lasti drugih uporabnikov,
- prepovedano je namerno motenje ali onemogočanje drugih uporabnikov omrežja in uporaba programske opreme ali postopkov, katerih namen je krnjenje integritete in stabilnega delovanja sistema,
- za vsebino sporočil, poslanih s pomočjo elektronske pošte, v celoti odgovarja avtor sam,
- o vseh morebitnih ugotovljenih nepravilnostih delovanja sistema je potrebno nemudoma obvestiti administratorja,
- študenti morajo s skrbnostjo dobrega gospodarja ravnati z računalniško opremo (procesorska moč, diskovni prostor, prepustnost internetne povezave),
- v primeru pričakovanega povečanja internetnega prometa, kot posledice uporabe sistema s strani študentov, ki bi lahko prekomerno obremenil internetno povezavo, je uporabnik dolžan o tem predhodno obvestiti administratorje,
- vsebine, ki jih študenti prenesejo iz interneta, se morajo shranjevati na prenosljive medije, da ne zasedajo prostora na računalniku.

3.12. Pravila glede uporabe alkohola

Alkoholne pijače so integralni del odrasle družbe v večini držav. Zmerno in odgovorno pitje je del normalnega in uravnoveženega življenja v večini družb in tudi starost, pri kateri bi se lahko začelo uživati alkohol, je družbeno določena. Odločitev za uživanje alkoholnih pijač tako odraslih kot mladih je motivirana z različnimi razlogi, to so užitek, življenjski stil, vpliv staršev in nenazadnje tudi kulturna sprejemljivost pitja. V svetu vlada napačno prepričanje, da so bile alkoholne pijače uvedene v nekatere kulture relativno nedavno. Obstaja le malo družb, kjer alkoholne pijače niso bile uporabljene kot del lokalne kulture, družinskega ali vaškega življenja ali del verskega oziroma duhovnega življenja, še pred pisano zgodovino. Vendar pa razumljivo obstajajo določene meje oziroma pravila glede kraja, časa ter načina uživanja alkoholnih pijač

in fakulteta zagotovo ni primeren prostor za uživanje alkohola. Primarni namen teh določil je opozoriti študente na negativne posledice prekomernega uživanja alkohola ter zagotoviti varno in zdravo delovno okolje.

Zato je s strani študentov uživanje, prinašanje ter prodajanje ali ponujanje alkohola v prostorih EF ter v njeni okolici oz. povsod, kjer se izvaja učni proces, strogo prepovedano. Prav tako je prepovedano ter predvsem nepošteno do ostalih, obiskovanje predavanj ter vaj pod vplivom alkohola. V primerih kot so slavnostne podelitve diplom ter druge prireditve v okviru fakultete, je izjemoma dovoljeno uživanje alkohola, ki pa mora ostati v mejah, ki ne ogrožajo študentov samih ter ostalih udeležencev prireditve. Na teh prireditvah mora biti obvezno poskrbljeno za enakovredno ponudbo brezalkoholnih pijač in pa za nadzorovano prodajo mladoletnim osebam.

3.13. Pravila glede uporabe drog

»Prepovedane droge so rastline ali substance naravnega ali sintetičnega izvora, ki imajo psihotropne učinke ter lahko vplivajo na telesno ali duševno zdravje ali ogrožajo primerno socialno stanje ljudi« (Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami – Uradni list RS, št. 520-03/95-1/4, 14. 12. 1999, 2. člen, 1. odstavek).

Vsako prepričevanje, da jih v našem okolju ni, je slepljenje. Dejstvo je, da se v Sloveniji z njimi srečujemo na vsakem koraku in žal po njih segajo vse mlajši in celo otroci. Kriminal in prekrški, ki spremljajo narkomanijo, so del našega vsakdanjika, tako da se trendi v Sloveniji prav nič več ne razlikujejo od tistih v Evropi in drugod po svetu.

Droge vsekakor ne spadajo na EF in namen tega kodeksa je predvsem opozoriti na negativne posledice, ki jih zloraba drog prinaša, ter omogočiti vsem študentom izobraževanje v okolju, kjer droge in z njimi povezani problemi niso del vsakdana. Zato je dolžnost EF ter vseh, ki so kakorkoli povezani z delom te ustanove, da vsak po svojih najboljših močeh pripomore k preprečevanju širitve ter uživanja drog med študenti.

Na EF ter v njeni okolici je prepovedana vsakršna uporaba, proizvodnja, preprodaja ali distribucija različnih drog, kot so marihuana, LSD, kokain, heroin ter vseh ostalih prepovedanih substanc, kot so razni amfetamini, anaboliki, pomirjevala ter ostala »zdravila«, v kolikor porabnik za to nima ustreznega dovoljenja oz. zdravniškega spričevala. Kršitelji bodo najstrožje kaznovani s strani fakultete ter prijavljeni pristojnim organom pregona.

3.14. Pravila glede kajenja

Odgovornost EF je zagotoviti študentom, zaposlenim ter morebitnim gostom zdravo ter čisto okolje. Kajenje (cigaret, cigar, tobačnih pip...) je zato strogo prepovedano v vseh zaprtih prostorih fakultete oziroma na vseh tistih mestih, kjer to ni posebej dovoljeno ali jasno

označeno. V primeru, da bi prišlo do konflikta interesov med kadilci ter nekadilci, imajo prednost nekadilci.

3.15. Pravila glede spolnega nadlegovanja¹⁷

Zakon o delovnih razmerjih (URL: <http://www.uem.gov.si/index.php?id=1154>) seksualno nadlegovanje v 45. členu opredeljuje kot neželjeno ravnanje spolne narave, ki vključuje neželjeno fizično, verbalno ali neverbalno ravnanje ali drugo na spolu temelječe vedenje, ki ustvarja zastrašujoče, sovražne ali ponižujoče delovne odnose in okolje ter žali dostojanstvo moških in žensk pri delu, s strani delodajalca, predpostavljenih ali sodelavcev.

Vsako ravnanje še ni spolno nadlegovanje – pomembno je, kako neko vedenje obravnava žrtev, ali ga torej razume kot neželjeno, nesprejemljivo in žaljivo. Opredelitev, kakšno ravnanje je sprejemljivo in kakšno ne, je prepuščena vsaki posameznici oziroma posamezniku.

Tako npr. izražanje naklonjenosti med prijateljicami oziroma prijatelji na delovnem mestu ali ob študiju, medsebojna privlačnost, medsebojno spogledovanje ali npr. razmerja med študenti in študentkami, ki so želena z obeh strani, ali vsa ostala ravnanja, ki so želena ali hotena z obeh strani, ne pomenijo spolnega nadlegovanja.

Spolna pozornost postane spolno nadlegovanje, če se nadaljuje tudi po tem, ko je nadlegovana oseba jasno pokazala, da ga ne odobrava. Seveda pa gre za spolno nadlegovanje že pri enem dogodku, če gre za hujšo obliko (npr. fizično nasilje ali otipavanje intimnih telesnih delov brez privoljenja).

FIZIČNO RAVNANJE

- Nepotrebno dotikanje ali trepljanje
- Ščipanje
- Drgnjenje ob telo študenta ali študentke
- Dotikanje oblačil, las, telesa, masaža vratu, ramen
- Objemanje, poljubljanje
- Ponavljajoči telesni stik po koncu razmerja
- Spolni napad ali vsiljeni spolni odnos

VERBALNO RAVNANJE

- Nedobrodošlo osvajanje
- Predlogi v zvezi s spolnostjo ali siljenje k spolni dejavnosti
- Ponavljajoči predlogi za druženje in zmenke
- Sugestivne pripombe in opazke

---

¹⁷ Povzeto po gradivu »Urada za enake možnosti RS«.

- Namigovanja
- Opolzki komentarji, ki se nanašajo na oblačenje, telo ali videz
- Naslavljanje s 'punči, bejba, srček, miška, cukrček, mucek' in podobno
- Uporaba obscenega jezika ali gest (npr. žvižganje)
- Spreminjanje poslovnih tem v spolne
- Zgodbe, šale ali sugestivni komentarji s spolno vsebino
- Bahanje s spolnimi podvigi
- Postavljanje osebnih vprašanj v zvezi z družabnim ali spolnim življenjem študenta ali študentke

NEVERBALNO RAVNANJE

- (Raz)pošiljanje elektronskih sporočil, pisem, telefaksov in drugih materialov s spolno vsebino
- Kazanje pornografskih ali spolno sugestivnih slik ali besedil
- Pohotni pogledi ali žaljivo spogledovanje
- Spolno sugestivne geste ali strmenje v dele telesa
- Tesno približevanje, kadar govorimo (npr. nagibanje čez hrbet sedeče osebe)

DRUGO NA SPOLU TEMELJEČE RAVNANJE

- Posmehovanje ali poniževanje
- Zastráevanje
- Fizična napadalnost
- Sramotilno obrekovanje ali črnjenje
- Źaljenje zaradi njenega ali njegovega spola

Kaj lahko naredite, če vas spolno nadlegujejo?

- Naloga EF je, da zagotovi takšno okolje, kjer ne bo prihajalo do spolnega nadlegovanja pa vendarle se to lahko zgodi oziroma se žal dogaja.
- Če gre za blažje oblike, dajte nadlegovalcu / nadlegovalki jasno vedeti, da je za vas takšno ravnanje nezaželeno in nesprejemljivo in da želite, da se nemudoma neha. To povejte nedvoumno in odločno npr. z: »Oprostite, vaše/tvoje početje me moti in je zame neprijetno. Źelim, da z njim prenehate/š«.
- Če lahko, se zaupajte sošolcu/sošolki. Obstaja namreč možnost, da ista oseba nadleguje še koga. Koristno je tudi, če si zapisujete datume, ure in kraje dogajanja, saj nadlegovalke / nadlegovalci običajno zanikajo svoja dejanja.
- Če potrebujete psiho-socialno pomoč, se lahko obrnete na nevladne organizacije, ki nudijo različna svetovanja.
- Če gre za zelo težke oblike (npr. napad ali vsiljeni spolni odnos) nemudoma obvestite policijo. Takšno nadlegovanje je kaznivo dejanje!

3.16. *Ostala določila ter prepovedi*

Tukaj je še nekaj določil, ki naj bi pripomogla k normalnemu delu na EF ter omogočila vsem študentom ter zaposlenim varno ter produktivno delovno okolje:

1. Prostori fakultete niso namenjeni igram in kot takšni se naj ne bi uporabljali za igranje ali prirejanje raznih iger na srečo ter drugih oblik zasebnega trgovanja.
2. Prepovedano je nespodobno razkazovanje intimnih delov telesa na način, ki očitno vznemirja ostale oziroma se ob tem počutijo nelagodno - t.i. ekshibicionizem.
3. Prepovedano je kakršnokoli poniževanje, zafrkavanje ali ustrahovanje študentov s posebnimi potrebami, mlajših študentov (BRUCOV) ali vseh ostalih z namenom demonstracije svoje »moči« ter navidezne prevlade. Prepovedani so razni obredi iniciacije v študentsko življenje, ki osebo kakorkoli degradirajo, ponižajo oziroma se ob tem počuti neprijetno ali celo prestrašeno.
4. Prepovedano je kakršnokoli fizično obračunavanje med študenti ter fizično ali psihično nasilje nad predavatelji, asistenti in ostalim osebjem EF.
5. Prepovedana je uporaba vseh vrst orožja¹⁸, strupenih snovi ali drugih predmetov, ki bi lahko kakorkoli ogrožali zdravje ter varnost ljudi.
6. Prepovedane so kakršnekoli teroristične grožnje, katerih namen bi bil uničenje fakultete ali celo človeške žrtve, pa čeprav morebiti gre za izmišljene grožnje, ki motijo redno delo na EF ter povzročijo nepotrebno nervozo in preplah.
7. Od študentov se prav tako pričakuje, da so dovolj zreli, da ne bo prihajalo do kraj osebnih predmetov, stvari v lasti EF, knjig, učbenikov, oblačil, denarja, inp.
8. Študenti si bodo med seboj pomagali pri razvijanju intelektualnih, študijskih ter strokovnih potencialov.
9. Študenti naj bi po najboljših močeh pripomogli pri ustvarjanju varnega, odzivnega in verodostojnega okolja, ki spodbuja študente EF k učenju ter delu in jim omogoča odkrivanje možnosti za kariero, ki naj temelji na posameznikovih lastnih vrednotah in interesih.
10. Prizadevali si bodo za doseganje čim boljših rezultatov ter skrbeli za profesionalne ter humane odnose z drugimi študenti ter ostalimi delavci na EF.

---

¹⁸ Pištole, puške, zračne puške, svetlobne rakete/pištole, eksplozivna telesa, noži ...

11. Študenti lahko sami predlagajo kateregakoli od sošolcev za pohvalo, nagrado ali priznanje, za katerega menijo, da bi si to s svojim vedenjem, delom ali zgledom zaslužil¹⁹.

4. POSTOPKI TER SANKCIJE OB KRŠITVAH PRAVIL²⁰

Na fakulteti že obstaja pravilnik o disciplinski odgovornosti študentov, ki pa morda ni najbolj primeren oziroma ne predvideva vseh določil, ki so zajeta v tem kodeksu. Morda bi ga bilo dobro dopolniti ali pa ločeno pripraviti drugega, ki se bo uporabljal ob kršitvah etičnega kodeksa. V nadaljevanju navajam primer ali pa postopke, ki bi se lahko uporabljali ob kršitvah etičnega kodeksa.

Disciplinsko odgovornost študentov ugotavlja izbrano disciplinsko razsodišče – kot disciplinski organ, ki šteje pet članov in odloča o naravi sankcij ter o povrnitvi škode, ki je nastala s kršitvami študijskih oziroma pedagoških obveznosti.

Disciplinsko razsodišče sestavljajo trije visokošolski predavatelji (predsednik in dva člana) in dva člana iz vrst študentov. Vsi člani imajo svoje namestnike.

Predstavnike visokošolskih predavateljev in njihove namestnike izvoli senat šole, predstavnika študentov in njuna namestnika pa študentski svet.

Mandatna doba predstavnikov visokošolskih predavateljev ter njihovih namestnikov traja dve leti, mandatna doba predstavnikov študentov ter njihovih namestnikov pa eno leto z možnostjo ponovnega imenovanja.

Kršitve dolžnosti in neizpolnjevanja obveznosti študenta in predavatelja so lahko hujše ali lažje in so določene s tem pravilnikom ali v drugih splošnih aktih šole.

Za hujše kršitve se štejejo:

- dejanja, ki imajo znake kaznivih dejanj in se preganjajo po uradni dolžnosti,
- hujše kršitve javnega reda in miru v prostorih šole in prostorih ali na kraju, kjer se izvaja pedagoški proces,
- dajanje lažnih podatkov z namenom, da bi neupravičeno okoristil sebe ali koga drugega,
- poškodovanje premoženja šole, povzročeno naklepno ali iz velike malomarnosti,
- ponarejanje uradnih listin,
- vsako dejanje ali opustitev, ki bi lahko povzročila nevarnost za življenje ali zdravje študentov, predavateljev in drugih zaposlenih na šoli,
- zlonamerno zavajanje študentov ali drugih oseb znotraj šole z namenom finančnega ali premoženjskega okoriščanja,

¹⁹ Glej prilogo 2: »Obrazec za priporočila pohval ter priznanj«.

²⁰ Prirejeno po pravilniku o disciplinski odgovornosti študentov Univerze v Ljubljani ter pravilniku o disciplinski odgovornosti študentov na visoki strokovni šoli za podjetništvo (VSŠP) iz Portoroža.

- prihajanje v šolo v vinjenem stanju ali pod vplivom mamil oziroma uživanje alkohola ali mamil v prostorih šole in na šolskih površinah ter v prostorih ali na kraju, kjer se izvaja izobraževalni proces,
- goljufanje pri vseh oblikah preverjanja znanja (kršenje akademskih standardov poštenosti)
- diskriminacija študenta na podlagi različne vere, spola, rase, invalidnosti, statusa, starosti, virov prihodka, seksualne usmerjenosti, političnega prepričanja,
- večkratna ponovitev lažjih kršitev dolžnosti.

Za lažje kršitve se štejejo:

- neprimerno vedenje, ki škodi ugledu šole,
- neetično komuniciranje preko elektronske pošte ali interneta s študenti, predavatelji ali zunanjimi strankami - doma in v tujini. Rušenje ali spreminjanje računalniškega sistema. Računalnikov v lasti šole namreč ni dovoljeno uporabljati za lastne komercialne namene,
- posredovanje pisnih ali vizualnih sporočil (preko spletnih strani na računalniku) seksualne narave,
- neprimeren odnos do študentov, predavateljev, mentorjev in drugih sodelavcev,
- oviranje drugih študentov v pedagoškem ali raziskovalnem delu.

Za kršitve dolžnosti in neizpolnjevanje obveznosti se študentu lahko izreče eden od naslednjih disciplinskih ukrepov:

1. opomin,
2. ukor,
3. začasna izključitev z EF

Disciplinski organi morajo pri izrekanju disciplinskih ukrepov upoštevati:

1. stopnjo odgovornosti študenta,
2. pogoje, v katerih je študent storil kršitev,
3. preteklo obnašanje študenta,
4. težo kršitve in posledice, ki so s kršitvijo nastale,
5. druge okoliščine, s katerimi poskušamo v prvi vrsti vzgojno vplivati na študenta.

Ukrep opomin se izreče za lažje kršitve in za tiste hujše kršitve, ki so milejše narave ali pa se ugotovi, da so obstajale take olajševalne okoliščine, da bo že z opominom dosežen namen disciplinskega ukrepa.

Ukrepa ukor in začasna izključitev z EF se izrečeta študentu za hujše kršitve etičnega kodeksa. Izključitev z Ekonomske fakultete v Ljubljani, ki sme glede na težo kršitve trajati od enega do pet let, se lahko izreče:

- če je študent namenoma ali iz velike malomarnosti s storitvijo ali z opustitvijo kršil dolžnosti ali izpolnjevanje obveznosti in s tem povzročil večjo materialno škodo ali drugo za ugled fakultete večjo škodo,
- če je ogrožal življenje in zdravje študentov in zaposlenih,
- če je bistveno oviral pedagoški, raziskovalni ali drug proces ali
- če mu je bil v zadnjih dveh letih za hujše kršitve že večkrat izrečen milejši ukrep.

Izrečeni ukor se vroči študentu in objavi na oglasni deski fakultete. Študentu, ki je izključen, se vroči odločba, s katero se mu za določeno dobo prepove udeleževanje pri pedagoškem in raziskovalnem delu na EF.

4.1. Pobuda in zahteva za uvedbo postopka

Pobudo za uvedbo postopka lahko da kdorkoli od zaposlenih na EF ali katerikoli od študentov, ki meni, da je bil storjen prekršek. Prekršek se prijavi na pisnem obrazcu²¹, kjer se mora navesti naravo prekrška ter kraj, datum in osebo, ki naj bi bila odgovorna za kršitev. Če obstajajo dokazi, jih mora ob prijavi tudi predložiti.

Postopek za ugotavljanje odgovornosti se lahko začne na zahtevo osebe, ki je kršitev prijavila ali na pobudo dekana, če meni, da za to obstaja utemeljen razlog.

Dekan ali od njega pooblaščen oseba vroči predsedniku disciplinskega razsodišča zahtevo za vodenje disciplinskega postopka, iz katere je razvidno, zoper koga naj bi tekel disciplinski postopek in kaj se mu očita. Kopija zahteve za vodenje postopka se vroči tudi študentu, zoper katerega je vložena zahteva za vodenje postopka. Od trenutka vročitve zahteve za vodenje postopka predsedniku disciplinskega razsodišča mora biti študent obveščen o vseh dejanjih, ki potekajo v zvezi z disciplinskim postopkom zoper njega.

4.2. Pripravljalni postopek

Potem, ko dekan ali od njega pooblaščen oseba vloži zahtevo za začetek disciplinskega postopka, predsednik komisije ugotavlja, ali je zbranih zadosti dokazov za očitano dejanje ali pa je potrebno v pripravljalnem postopku zbrati dodatne listine, zaslišati predlagane priče in zbrati dodatne dokaze.

Če predsednik disciplinskega razsodišča oceni, da je prejel že z zahtevo za vodenje postopka zadosti dokazov, ki kažejo na to, da je študent res storil očitano dejanje, pripravljalni postopek ni potreben, če pa predsednik oceni, da dokazov ni zadosti, da so dvomljivi ali da so si celo v nasprotju, uvede pripravljalni postopek.

Po opravljenem pripravljalnem postopku predsednik disciplinskega razsodišča razpiše disciplinsko ali glavno obravnavo. Predsednik disciplinskega razsodišča določi čas in kraj

---

²¹ Glej prilogo 1: »Obrazec za sporočanje kršitev etičnega kodeksa«.

obravnave in določi, kateri dokazi se bodo izvedli na obravnavi. Če je bil izveden pripravljalni postopek, se na glavni obravnavi lahko ponovno izvedejo tudi dokazi, ki so bili izvedeni v pripravljalnem postopku.

Študent mora dobiti vabilo na obravnavo najmanj 8 dni pred obravnavo. V vabilu se študenta, zoper katerega teče disciplinski postopek, obvesti, da lahko na glavno obravnavo pripelje s seboj pravnega zastopnika.

Študenta in priče, pa tudi izvedence, če je potrebno, se vabi na zaslišanja v pripravljalnem postopku ali na glavno obravnavo z vabili s povratnico, da se lahko ugotovi, ali so bila vabila vročena.

4.3. Zapisnik o zaslišanju

Če se študenta zasliši v pripravljalnem postopku oziroma če se opravi v zadevi, ki teče pred disciplinskim organom, kakršnokoli dejanje pred glavno obravnavo, je potrebno o tem napisati zapisnik.

4.4. Zapisnik o disciplinski obravnavi

Zapisnik o disciplinski obravnavi mora vsebovati bistvene zapise o pomembnih dogodkih na obravnavi ter mora biti natančen in jedrnat.

4.5. Pogoji za začetek disciplinske obravnave

Za začetek disciplinske obravnave morajo biti podani nekateri pogoji, ki jih mora preveriti predsednik disciplinskega razsodišča.

Ti pogoji se nanašajo na:

1. disciplinsko komisijo, to je:

- na njeno sestavo,
- na morebitne izločitve posameznih članov komisije,
- na navzočnost vseh članov komisije, ki jih določita senat ter študentski svet.

2. vabila, ki morajo biti pravočasno vročena, natančna in razumljiva.

Vabiti je treba:

- dekana ali od njega pooblaščen osebo, oziroma osebo, ki je vložila zahtevek za uvedbo disciplinskega postopka,
- študenta, ki je osumljen, da je kršil dolžnosti,
- njegovega zastopnika, če ga ima,
- priče in

- po potrebi izvedence.

V spisu morajo biti listinski dokazi o tem, da je bil študent povabljen v skladu s predpisi in da je vabilo dobil pravočasno.

3. poučitev študenta o njegovih pravicah v postopku, in sicer:

- o tem, kakšna kršitev discipline mu je očitana,
- o pravici do zastopnika,
- o pravicah na obravnavi (da študent lahko postavlja vprašanja, daje predloge in pripombe pričam, izvedencem, da ni dolžan pričati proti sebi ipd.).

4.6. Glavna obravnava

Ko predsednik disciplinskega razsodišča ugotovi, da so izpolnjeni vsi pogoji za začetek glavne obravnave, napoti priče iz prostora, kjer poteka obravnava, objavi zadevo in prebere zahtevek za vodenje postopka.

Ko študent izjavi, da je razumel zahtevek za vodenje postopka, in da razume, kaj se mu očita, predsednik razsodišča začne z izvajanjem dokazov, ki so bili predlagani v zahtevku za vodenje postopka ali so bili zbrani v pripravljalnem postopku.

Študent, njegov zagovornik in člani razsodišča lahko razpravljajo o vsakem dokazu in postavljajo vprašanja pričam, ki jih predsednik posamično vabi v prostor, kjer poteka obravnava. Predsednik razsodišča lahko sooči izjave posameznih prič.

Ko je dokazovanje zaključeno, člani razsodišča zapustijo prostor, v katerem je potekala glavna obravnava in se posvetujejo in glasujejo o odgovornosti študenta za očitano dejanje.

Po opravljenem posvetovanju in glasovanju se člani vrnejo v prostor, kjer je potekala obravnava in razglasijo odločitev disciplinskega razsodišča.

4.7. Ustavitev postopka

V praksi lahko pride do primerov, ko bo potrebno disciplinski postopek ustaviti.

Takšni primeri so:

- če poteče zastaralni rok za uvedbo in vodenje postopka,
- če disciplinski organ ugotovi:
  - da je bil študentu že izrečen ukrep za isto kršitev,
  - da študent nikakor ne more biti odgovoren za kršitev, ki se mu očita.

4.8. Ugovor zoper sklep o ukrepu

Zoper odločbo disciplinskega organa prve stopnje lahko:

- študent,
- njegov zagovornik ali
- vložnik zahteve za začetek postopka

v petnajstih dneh po vročitvi pisnega odpravka odločbe vloži ugovor na disciplinsko komisijo Univerze v Ljubljani.

Zoper odločbo disciplinskega organa se lahko ugovarja iz naslednjih ugovornih razlogov:

- zaradi bistvene kršitve pravil postopka,
- zaradi zmotne oziroma nepopolne ugotovitve dejanskega stanja,
- zaradi napačne uporabe materialnega prava.

4.9. Obnova postopka

Disciplinski postopek je mogoče obnoviti, in sicer se ga lahko obnovi iz naslednjih razlogov:

- če je z nezakonitim ravnanjem študentu odvzeta možnost udeležbe v postopku,
- če se disciplinska odločitev opira na krivo izpoved priče ali izvedenca,
- če se disciplinska odločitev opira na ponarejeno listino ali na listino, v kateri je potrjena neresnična vsebina,
- če se izve za nova dejstva ali pa najde ali pridobi možnost uporabiti nove dokaze, na podlagi katerih bi bila v disciplinskem postopku izdana drugačna odločba,
- če je pri izdaji odločbe disciplinskega razsodišča sodeloval član, ki bi moral biti izločen.

Predlog za obnovo postopka lahko vloži študent, njegov zagovornik, dekan ali od njega pooblaščen oseba ali druga oseba, ki je zahtevala uvedbo disciplinskega postopka. V predlogu za obnovo postopka se morajo navesti razlogi, zaradi katerih se zahteva obnova pa tudi dokazi, ki naj se izvedejo zaradi ugotovitve obstoječega razloga za obnovo postopka.

Predlog za obnovo postopka se lahko vloži v roku 30 dni od dneva, ko je upravičenec izvedel za razlog, zaradi katerega se lahko obnovi disciplinski postopek.

Po preteku roka za zastaranje ni mogoče obnavljati disciplinskega postopka v škodo študenta.

Postopek v korist študenta se lahko obnovi tudi po preteku roka zastaranja, vendar največ v roku enega leta od dneva pravnomočnosti disciplinske odločitve.

4.10. Čas, v katerem pristojni organ vodi postopek

Uvedba in vodenje postopka zastara pri lažjih kršitvah v treh mesecih, pri težjih kršitvah pa v šestih mesecih od dneva, ko je bila kršitev storjena.

Kadar ima kršitev značilnosti kaznivega dejanja, zastara začetek disciplinskega postopka po šestih mesecih od dneva, ko se je zvedelo za kršitev in storilca.

Izrečenega disciplinskega ukrepa ni mogoče izvršiti, če je minilo 60 dni od dneva pravnomočnosti odločbe, s katero je bil ukrep izrečen.

5. KAKO PRIBLIŽATI ETIČNI KODEKS ŠTUDENTOM EF V LJUBLJANI

Vzgoja je ali pa bi morala biti neločljiva sestavina vsakega izobraževalnega procesa. Namen vzgoje je oblikovati osebnostno zrele, samostojne, svobodne in ustvarjalne ljudi, ki razvijajo svoje telesne, duševne in duhovne zmožnosti ter so usposobljeni za odgovorno življenje in sodelovanje z drugimi v družini, na delovnem mestu, pri političnem udejstvovanju in družbenem življenju. Vzgojna funkcija se kaže in uresničuje v sprožanju in ustvarjanju različnih vzgojnih vplivov, ki vplivajo na razvoj ter oblikovanje človekovih osebnostnih lastnosti (Kramar, 1999).

Dejstvo je, da je družina prvotni izvor vrednot ter moralnega razvoja posameznika, ki se izoblikuje še pred vstopom v vrtec, zlasti pod vplivom družine ter vzgoje staršev; šele kasneje nanj lahko vplivajo vzgojitelji in učitelji, pri čemer pa vrtec ter kasneje šole ne morejo nadomestiti družinske vzgoje – lahko jo samo dopolnijo (Pšunder, 2000). Dejstvo je, da človek, ki je že od malega rasel z etiko, veliko lažje živi v tem duhu in etika postane samoumevni del njegovega življenja.

EF obiskuje ogromno različnih študentov, ki imajo svoja lastna prepričanja ter vrednote in svoj vrednotni sistem. Težko je pripraviti kodeks, ki bo odgovarjal vsem, ki se bo vsem zdel pošten ter pravičen in za katerega se bodo vsi ali pa vsaj večina študentov strinjali, da zajema etične vrednote ter prepričanja vseh, ki obiskujejo EF v Ljubljani.

Etični kodeksi, ki odražajo ali pa so nastali kot posledica določenih vrednot ali pa kulture določene organizacije, so »najboljši« in so večinoma zgolj formalnost, kajti redko prihaja do kršitev. Drugače pa je v primerih, ko se pripravi etični kodeks in se potem pričakuje, da ga bodo »čez noč« vsi sprejeli za svojega in se do potankosti držali vseh določil, ki so v etičnem kodeksu zajeta. Jasno je, da so spremembe ter novosti (predvsem take, v katerih so zajeta določena pravila ter omejitve) zelo pogosto sprejete z neodobravanjem. Zato je treba upoštevati vrsto dejavnikov, ki vplivajo na kulturo vedenja ter obnašanja študentov in uporabiti različna

orodja za spodbujanje etičnega vedenja med študenti. Nenazadnje jih je treba prepričati²², da se etično ravnanje splača in da se jim bo sprejemanje takšnih ali drugačnih pravil obrestovalo tudi kasneje na njihovi poklicni poti.

Načinov, kako to doseči, je kar nekaj. V prvi vrsti je seveda zelo pomemben zgled, ki ga s svojim delom ter ravnanjem dajejo vsi pedagoški delavci²³ ter tudi ostali zaposleni na fakulteti. Pedagoški delavci morajo vsem študentom dajati enake možnosti ne glede na raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, narodno, etično ali družbeno poreklo, premoženje ali kakršen koli drug položaj ali značilnosti učenca, njegovih staršev oziroma skrbnikov. Pomembne so metode dela, izbrane vsebine, ki jih določajo učni načrti, šolsko okolje in urejenost šole, pomembni so učni pripomočki. Osebni odnos, ki se vzpostavlja med pedagoškimi delavci in študenti, je za učni in vzgojni proces ključnega pomena. Vloga pedagoških delavcev je bila in je izjemnega pomena, v prihodnosti pa bo še večja. Tako menijo Unescovi strokovnjaki, ki po svetu spremljajo šolstvo in vlogo pedagoških delavcev (Etični kodeks članov društva Katoliških pedagogov Slovenije, 1997, str.10).

»Učiteljeva vloga je temeljna. Samo učitelji zmorejo posredovati vrednote, oblikovati držo, vplivati na obnašanje in nuditi vsakemu učencu možnost, da postane dober državljan.«
(Federico Mayor, bivši generalni direktor Unesca).

Pomembno je, da so pravice, dolžnosti ter odgovornosti študentov natančno opredeljene, ker se na ta način zmanjša možnost neetičnih dejanj zaradi nejasnosti ali pa nevednosti. Morda bi bilo dobro, da bi študenti ob vpisu na EF bili seznanjeni z Etičnim kodeksom EF in dobili tudi izvod le tega ali pa vsaj informacije, kje ga lahko dobijo. Nič ne bi bilo narobe, če bi morali podpisati tudi izjavo, da so s kodeksom seznanjeni ter bolj ali manj poznajo vsebino. Menim, da bi s tem študente primerno opozorili, da kodeksi niso sami sebi namen, temveč so zato, da se jih upošteva.

Kljub temu, da danes v osnovnih šolah že obstaja predmet Verstva in etika, pa mislim, da bi bilo prav ponuditi študentom možnost, da izvedo kaj več o etiki (poslovni etiki), etičnem odločanju, etičnih dilemah in p. Prav bi bilo, da bi v okviru svojih predmetov predavatelji vključevali etiko kot del učnega načrta in dajali večji poudarek pomembnosti le - te. Lahko pa bi etiko ter etične kodekse študentom predstavili v obliki dodatnega (morda izbirnega) predmeta ali v obliki seminarjev, kjer bi spoznavali prednosti etičnega ravnanja. Študenti bi lahko razglabljali o tem, kako bi kdo reagiral, če bi se znašel pred določeno etično dilemo. S tem bi študenti lažje dojemali pomen etike v sodobnem svetu in morda bi jim tudi na tak način vzbudili željo po etičnem ravnanju. Če hočemo delovati po etičnih načelih, je potrebno, da »jih imamo v krvi«. Veliko lažje je namreč biti etičen, ko je etika splošno sprejet način življenja,

---

²² Žal je dandanes med ljudmi vedno bolj prisotno prepričanje, da se s poštenim delom ne da uspeti oz. doseči zastavljenih ciljev.

²³ Glej prilogo 3: »Kodeks univerzitetnih profesorjev Slovenije«.

šole pa so tiste, s pomočjo katerih si ustvarimo mnenje glede različnih stvari (Grah, 2004, str. 35).

Nenazadnje bi bilo na EF dobro odpreti tudi pisarno, kamor bi se študenti lahko obrnili, ko bi bili pred etično dilemo ali v primeru potrebe po kakršnihkoli informacijah glede etičnega kodeksa. Morda bi bila dovolj zgolj telefonska številka, kamor lahko študentje pokličejo v primeru etičnih dilem. Tovrstne številke, zlasti če je zagotovljena anonimnost, lahko pomagajo prevzeti breme etične odločitve. Lažje je nekemu tretjemu razmisliti, kaj je etično in kaj ne, saj sam ni neposredno vpleten (Grah, 2004, str. 35).

V primeru etičnih dilem pa lahko študenti tudi sami vedno opravijo t.i. etični preizkus, ki jim lahko pomaga razjasniti dvomljive situacije, tako da problem predstavi z različnih zornih kotov. Etični preizkus (Blanchard, Peale, 1990, str. 15-22) vsebuje tri vprašanja, na katera si mora vsak odgovoriti sam:

"Ali je odločitev oziroma dejanje zakonito?"

Pri odgovoru na vprašanje je treba upoštevati ustrezne zakone ali etični kodeks oziroma merila moralnega vedenja.

"Ali je dejanje oziroma odločitev uravnotežena?"

Gre za vprašanje, ali bo odločitev, gledano kratkoročno in dolgoročno, nepristranska in ali bo dajala nekemu veliko večjo prednost pred drugo.

"Kakšno mnenje bom imel o sebi?"

To vprašanje se osredotoči na čustva in lastna moralna merila. Dejstvo je, da če človek deluje proti svojemu notranjemu občutku o tem, kaj je prav, ne more imeti dobrega mnenja o sebi in to bo spodkopalo njegovo samospoštovanje.

Na koncu naj le še omenim nekaj predlogov, kako izboljšati vzdušje na EF ter s tem posredno tudi samo kvaliteto dela in morda tudi večje spoštovanje etičnega kodeksa. V prvi vrsti je zelo pomembno, da študenti sodelujejo in so vključeni v prenavo visokega šolstva oziroma študijskih programov v skladu z Bolonjsko deklaracijo ter da so soudeleženi pri upravljanju fakultete; mislim seveda na to, da imajo študenti svoje predstavnike v organih, komisijah in delovnih skupinah fakultete.

Potrebna je večja prilagodljivost programov s potrebami na trgu – povečati je potrebno sodelovanje med univerzo in gospodarstvom, saj le - to nenehno potrebuje nov izobražen kader, ki je nosilec novih idej in razvoja.

Redno izvajanje študentskih anket o kvaliteti pedagoškega dela ter željah in potrebah študentske populacije bo med drugim prispevalo h kakovostnejšemu pedagoškemu kadru in tako h kakovostnejšemu izvajanju pedagoškega procesa.

SKLEP

Osnovni namen ali pa naloga fakultete ni učenje ter prepričevanje študentov, kaj je prav in kaj ne, temveč *razvijanje etične drže ter intelektualnih in komunikacijskih spretnosti*, ki so pogoj za samostojno, svobodno in odgovorno družbeno delovanje. Fakulteta je kraj za pridobivanje takšnega in tolikšnega znanja o družbi, ki študentu omogoča, da si postavlja in išče odgovore na aktualna družbena in etična vprašanja – pridobitev bistvenega znanja in informacij o delovanju družbenih sistemov, tehnik, metod in postopkov reševanja problemov, spoznavanje temeljnih dokumentov in predpisov ter razvoj:

- sposobnosti za samoopazovanje in samospoštovanje ter spoštovanje dostojanstva drugih;
- sposobnost za vzpostavljanje enakopravnih medosebnih in konstruktivnih družbenih odnosov;
- sposobnosti za vživljanje v druge in izražanje lastnih stališč ter upoštevanje stališč drugih;
- sposobnosti za strpno razpravljanje, utemeljevanje ter presojanje svojih in tujih idej in nazorov in razvijanje demokratične komunikacijske kulture;
- sposobnosti za razumevanje različnih kultur, verovanjskih in vrednotnih sistemov;
- sposobnost za izbiranje, preverjanje in razčlenjevanje informacij;
- sposobnost za kritičnost do različnih avtoritet, medijev, skupin in organizacij;
- razvijanje občutka odgovornosti za lastno ravnanje;
- osnovne etične in državljanske občutljivosti;
- pozitivnega odnosa do načel pravičnosti, enakosti, svobode, odgovornosti, humanosti in solidarnosti ter razvoj sposobnosti za premišljeno rabo teh načel.

Prav vsak dan našega življenja se odvija po etičnih in moralnih normah. To je nujno in neobhodno za normalno življenje vsakega posameznika in posledično tudi družbe kot celote. Z razvojem novih komunikacijskih tehnologij se svet manjša, razlike med posameznimi deli sveta se minimalizirajo, meje se odpravljajo, informiranost se veča, vse skupaj pa prinaša nove povezave, s katerimi se pojavljajo tudi problemi. Del teh težav je povezan tudi z etiko in ni čudno, da se tej problematiki v zadnjem času posveča tako veliko pozornosti. Če se človek ne zaveda pomena etike, potem se ne more pravilno odločati, ko pride pred dilemo.

Kar lahko naredimo sami v smeri povečevanja pomena etike je, da si še nadalje prizadevamo za dviganje profesionalne ravni izobraževanja prek spoštovanja etičnih vrednot in človekovih pravic. Poznamo kar nekaj skupkov etičnih pravil, eden izmed njih je tudi etični kodeks. Kodeksi želijo utrditi etične norme določene skupine ljudi. Sprejemanje kodeksov je v domeni različnih institucij, tako v zasebnem kot tudi javnem sektorju. Kot zanimivost lahko poudarim, da imajo dandanes skoraj vse večje oziroma bolj ugledne univerze ter fakultete oblikovane lastne etične kodekse, ki jih oblikujejo skupaj s svojimi študenti in jih dopolnjujejo ali spreminjajo glede na razmere ter izkušnje, ki so si jih nabrali skozi čas. Razširjenost etičnih kodeksov pa ne pomeni tudi etičnosti poslovne prakse. Etični kodeksi niso prisilno sredstvo, zato se velikokrat izvajajo samo diskrecijsko. Nedvomno pa predstavljajo korak naprej do bolj etičnega vedenja in obnašanja. Kljub osebemu mnenju, da sta etika ter morala na Ekonomski

fakulteti v Ljubljani na dokaj visoki ravni, pa upam, da bo ta kodeks med študenti prispeval k še večjemu zavedanju o pomembnosti spoštovanja pravil igre tako na Ekonomski fakulteti kot tudi kasneje v življenju.

Na koncu naj poudarim, da je to le primer etičnega kodeksa, ki bo, vsaj upam, nekoč zaživel v bolj ali manj izpopolnjeni obliki tudi v praksi. Treba se je zavedati, da je treba kodekse prilagajati času, prostoru in pa predvsem razmeram, ki v določenem trenutku ali pa obdobju vladajo na Ekonomski fakulteti. Spreminjanje ali izpopolnjevanje kodeksa mora vedno in obvezno potekati v dogovoru in sodelovanju s in pa med študenti.

Literatura

1. Blanchard Kenneth, Peale V. Norman: Moč poštenega poslovanja. Celje : Mohorjeva družba, 1990. 108 str.
2. Bowie E. Norman, Beauchamp L. Tom: Ethical Theory and Business. New Jersey : Prentice Hall, 1993. 378 str.
3. Brett A. Sokolow,: Crafting a Code of Conduct for the 21st Century College. The National Center for Higher Education Risk Managment, 2004. 10 str.
4. Daft Richard: Management. Forth Worth : The Dryden Press, 1994. 838 str.
5. Dolenc Tomaž: Pomen etike v poslovanju multinacionalnih podjetij. Diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 2003. 41 str.
6. Donaldson John: Business Ethics. London : Academic Press, 1992. 293 str.
7. Garvas Janja: Etični vidiki poslovnih daril. Diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 2002. 43 str.
8. Grah Barbara: Etika in etični kodeksi. Diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 2004. 35 str.
9. Hartmann Nicolai: Poskus izgradnje etike. Etika in morala v sodobni družbi. Ljubljana : Društvo T. G. Masaryk za filozofsko antropologijo, etiko ter za humanistične in družbene vede in časopis Anthropos, 1997, str. 207-214.
10. Huber Wolfgang: Politika in etika. Sedmak Marjan, ur., Mediji, etika in deontologija. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Fakulteta za družbene vede, 1996, str. 27- 32.
11. Jelovac Dejan: Podjetniška kultura in etika. Portorož : Visoka šola za podjetništvo, 2000. 85 str.
12. Lipovec Filip: Razvita teorija organizacije. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 1997. 355 str.
13. Marinšek Vanda: Poslovna etika. Diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 1994. 53 str.
14. Mescon et al.: Management. New York : Harper Row Publishers, 1988. 777 str.

15. Moorhead Gregory, Griffin W. Ricky: Organizational Behavior: Managing People and Organizations. 5th edition. Boston : Houghton Mifflin Company, 1998. 662 str.
16. Novak Bogomir: Etika in morala v sodobnem šolstvu. Rus Vojan, ur., Etika in morala v sodobni družbi. Ljubljana : Anthropos, 1997, str. 215-229.
17. Plant F. Jeremy: Codes of Ethics. Cooper L. Terry, ed., Handbook of Administrative Ethics. Los Angeles : University of Southern California, 1994, str. 221-241.
18. Richel Jennifer: The Color of Ethics. Psychology Today, New York, 33(2000), 5, str. 14-18.
19. Robas Špela: Povezanost etike in družbene odgovornosti v podjetju. Diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 2003. 53 str.
20. Silvana Gasar: Psihološka obzorja.. Strokovni empirično-raziskovalni prispevek, 2004. str. 99-117.
21. Sorell Tom, Hendry John: Business Ethics. Oxford : Butterworth-Heinemann, 1994. 234 str.
22. Steiner A. George, Steiner F. John: Business, Government and Society: A Managerial Perspective – Text and Cases. New York : McGraw-Hill, 1994. 731 str.
23. Štimac Martina: Poslovna etika. Ekonomski analitičar, Zagreb, 1992, 11, str. 3-12.
24. Tavčar Mitja: Etika in moralno delovanje managementa. Možina Stane, ed., Management. Radovljica : Didakta, 1994, str. 130-173.
25. Tavčar Mitja: Management. Radovljica : Didakta, 1994a. 1072 str.
26. Vraničar Barbara: Etika na Slovenskem - Pogledi različnih skupin na etične probleme v podjetjih. Diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta, 1995. 67 str.
27. Wheelen L. Tomas, Hunger J. David: Strategic Management. 5th edition. ZDA : Adison - Wesley Publishing Company, 1996. 441 str.

Viri

1. Boise State University: Student Conduct Program.
[URL: <http://www2.boisestate.edu/studentconduct/Student%20Code%20of%20Conduct.htm>], 13.1.2006.
2. Chesapeake college Student Code of Conduct.
[URL: http://www.chesapeake.edu/services_student/activities/StudentCode.pdf], 13.1.2006.
3. Christina School District_ Student Code of Conduct.
[URL: http://www.christina.k12.de.us/CodeOfConduct/pdf/200601_EN.pdf], 13.1.2006.
4. Code of Conduct for the McCombs School of Business.
[URL: http://www.mcombs.utexas.edu/udean/advising/policy/code_of_conduct.asp], 13.1.2006.
5. Colby College Administration 2005-06 Student Handbook College Rules Regarding Alcohol and Drugs.
[URL: http://www.colby.edu/administration_cs/dos/stu_handbook/2005_2006/policies_procedures/alcohol_drug/college_rules.cfm], 7.3.2006.
6. Contemporary Character Education- How to promote ethics among students.
[URL: <http://www.highbeam.com/library/docfree.asp?DOCID=1G1:113563655&num=4&ctrlInfo=Round19%3AMode19b%3ASR%3AResult&ao=&FreePremium=BO TH>], 4.4.2006.
7. Didaktika_Kramar.
[URL: http://www.pfmb.unimb.si:8080/cpiGradiva/DIDAKTIKA/Didaktika_Kramar.pdf], 12.4.2006.
8. Etični kodeks članov društva katoliških pedagogov Slovenije.
[URL: <http://www.rkc.si/jozef/etiko.html>], 9.4.2006.
9. Franci Pivec: H konceptualizaciji informacijske etike.
[URL: http://www.drustvo-informatika.si/dogodki/arhiv/dsi2001/sekcija_g/pivec.doc] 22.3.2006.
10. Gea College – Visoka šola za podjetništvo. Kodeks vedenja študentov na visoki šoli za podjetništvo, Piran – Ljubljana – Slovenske Konjice.
[URL: http://www.vssp.gea-college.si/oglasna_deska/deska_s/pravilniki/kodeks%20Vedenja.pdf], 15.1.2006.

11. Gradivo Vlade RS, Urad za enake možnosti.
[URL: <http://www.uem.gov.si/index.php?id=1154>], 27.3.2006.
12. Kodeks za študente pri študiju in v hotelu Astoria.
[URL: <http://www.vgs-bled.si/files/word/1%20kodeks.doc>], 15.1.2006.
13. Kodeks Izobraževalne internacionale o poklicni etiki.
[URL: <http://www.sviz.si/files/predpisi/kodeks.pdf>], 15.1.2006.
14. Kodeks Univerzitetnih profesorjev Slovenije.
[URL: <http://www.uni-lj.si/Univerza/kodeks.asp>], 1991
15. Mirjana Ule, Tanja Rener: Dekonstrukcija mladine, nova tveganja in iskanje varnosti.
5. konferenca LAS, Murska Sobota, 2002.
[URL: http://www.uradzadroge.gov.si/projekti_objave.php?id=15]
16. Montgomery College – POLICY Board of Trustees.
[URL: <http://www.mc.cc.md.us/verified/pnp/42001.doc>], 13.1.2006.
17. North Hennepin Community College. Code of Conduct for Student behaviour and academic honesty.
[URL: <http://www.nhcc.edu/mydocs/1000030/codeofconduct.pdf>], 13.1.2006.
18. Pierce college Code of Conduct.
[URL: <http://www.pierce.ctc.edu/whois/codeofconduct.php3>], 13.1.2006.
19. Pravilnik o disciplinski odgovornosti študentov in honorarnih predavateljev na Visoki strokovni šoli za podjetništvo (VSŠP) iz Portoroža.
[URL: http://www.vssp.gea-college.si/oglasna_deska/deska_s/datoteke/Discipl.pdf], 17.1.2006.
20. Pravilnik o disciplinski odgovornosti študentov Univerze v Ljubljani.
[URL: <http://www.uni-lj.si/Univerza/Pravilniki/DiscOdgStudentov.asp>], 14.1.2006.
21. Projekt Prepadnik: Duševne in vedenjske motnje.
[URL: <http://www.prepadnik.net/F10F19.html>], 24.3.2006.
22. Slovar slovenskega knjižnega jezika. [Elektronska izdaja], verzija 1.0, D.Z.S., 1997.
23. Smith College Code of conduct.
[URL: <http://www.smith.edu/codeofconduct/>], 13.1.2006.

24. Sruk Vlado: Leksikon morale in etike. Maribor : Univerza v Mariboru. Ekonomsko-poslovna fakulteta, 1999. 579 str.
25. Student Assistance Center_ One Stop for all your Needs at Temple University.
[URL: <http://www.temple.edu/assistance/udc/coc.htm#UDC>], 4.4.2006.
26. Student Alcohol Policy at Dartmouth.
[URL: <http://www.dartmouth.edu/~chd/resources/alcohol/index.html>], 7.3.2006.
27. The University of Arizona: Policies and Procedures.
[URL: <http://web.arizona.edu/~policy/index.html>], 13.1.2006.
28. University of Colorado School of Pharmacy. Student Ethics and conduct code.
[URL: http://www.uchsc.edu/sop/educ_programs/student_info/bulletin/appenda.pdf]
17.1.2006.
29. University of Idaho Student Code of Conduct.
[URL: <http://www.students.uidaho.edu/documents/UISCOC.pdf&pid=56182&doc=1>]
20.1.2006.
30. University of Hawai`i at Manoa. Process for dealing with violations of the Student Code of Conduct.
[URL: http://www.manoa.hawaii.edu/students/conduct/violations_process.html],
23.3.2006.
31. Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami.
[Uradni list RS, št. 520-03/95-1/4, 14. 12. 1999]
32. Zakon o omejevanju porabe alkohola (ZOPA).
[Uradni list RS, št. 543-03/02-6/2, 28. 01. 2003]

PRILOGE

<i>Priloga 1: Obrazec za sporočanje kršitev etičnega kodeksa.....</i>	<i>1</i>
<i>Priloga 2: Obrazec za priporočila pohval oziroma priznanj.....</i>	<i>2</i>
<i>Priloga 3: Kodeks Univerzitetnih profesorjev Slovenije.....</i>	<i>3</i>

Priloga 1

*Obrazec za sporočanje kršitev
Etičnega kodeksa študentov Ekonomske fakultete v Ljubljani*

Vaše ime ter priimek _____

Priča(e) _____

Datum domnevnega incidenta: _____

Ime ter priimek domnevnega kršitelja _____

Kraj oz. okolje v katerem se je zgodil incident(predavalnica, učilnica, v menzi,
pred fakulteto, pri izpitu itd.) _____

_____

Narava incidenta oz. čim podrobnejši opis dogodkov:

Razumem, da krive obtožbe pomenijo kršitev etičnega kodeksa študentov EF.
Prav tako se strinjam, da o poročilu ne bom govoril z nepooblaščenimi osebami.

Lastnoročni podpis: _____

Kontaktni naslov(e-mail, GSM) _____

Datum: _____

Priloga 2

Obrazec za priporočila pohval ter priznanj

Vaše ime ter priimek _____

Koga in zakaj predlagate za podelitev pohvale ali priznanja (kratek opis):

Lastnoročni podpis: _____

Kontaktni naslov (e-mail, GSM): _____

Kontaktni naslov osebe, ki jo predlagate za pohvalo oz. priznanje: _____

Datum: _____

Priloga 2

Kodeks univerzitetnih profesorjev Slovenije

1. Član(ica) društva se ravna po načelih akademske svobode, etične in intelektualne odgovornosti, goji vrednote raznovrstnosti v mišljenju, metodičnega dvoma in posameznikove pobude.
2. Član(ica) tekoče spremlja razvoj stroke na svojem delovnem področju in izpopolnjuje svoje znanje. Prispeva k obveščenosti in razumevanju znanstvenih in strokovnih dognanj v javnosti. Prizadeva si, da do pomembnih odločitev prihaja ob čim popolnejši obveščenosti o pogledih v znanosti in po ustreznih znanstvenih in strokovnih analizah.
3. Član(ica) se zavzema za dostopnost informacij in uživa podporo društva pri pridobivanju informacij, ki jih potrebuje za strokovno delo in javno delovanje.
4. Kadar član(ica) oceni, da se od njega (nje) zahteva ali pričakuje delovanje, ki je v nasprotju z njegovimi (njenimi) etičnimi načeli ali osebnim znanstvenim in intelektualnim prepričanjem ali človeško vestjo, je dolžan (dolžna) sprožiti razpravo o tem vprašanju. Če razprava pokaže, da so njegovi (njeni) pomisleki upravičeni, če se konča brez jasnega izida ali če do razprave brez krivde člana sploh ne pride, društvo podpira članovo pravico, da se ravna po svoji vesti.
5. Član(ica) opravlja pedagoške naloge intelektualno in poklicno odgovorno tako v razmerju do samega dela kot tudi do študentov (študentk), ki jih usmerja k znanstvenemu in človeškemu razvoju in samostojnosti. Zaveda se, da so njegove (njene) etične odlike sestavni del akademskega poklica.
6. Član(ica) študentom (študentkam) po svojih močeh pomaga, da si smotrno pridobivajo nova spoznanja znanosti in stroke, jim pomaga pri strokovnem uveljavljanju in razvijanju čuta odgovornosti.
7. Član(ica) se zavzema za ustrezno vrednotenje znanstvenega, strokovnega in pedagoškega dela ter za ustrezne delovne pogoje.
8. Član(ica) pošteno uporablja tuje znanstvene dosežke in spoznanja in spoštuje avtorske pravice. Študente (študentke) navaja k poštenemu vrednotenju lastnega in tujega dela in dosežkov.
9. Član(ica), ki se znajde v težavah, ker uveljavlja načela tega kodeksa, bo užival(a) podporo članov in društva.

(Sprejeto na občnih zborih društev univerzitetnih profesorjev v Ljubljani in Mariboru leta 1991.)